

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMI- NOORSOO AJAKIRI

- SISU:**
<i>Aleksis Kuusik:</i>	SAATEKS NOORTELE
<i>Ilmar Sikemäe:</i>	MILLEKS KOHUSTAB EESTI RIIKLIK ISE-
SEISVUS MEIE NOORSUGU?
<i>Ralf Parve:</i>	KARIL
<i>Ilmar Külvet:</i>	TALVEHOMMIK
KODUKÜLAS
VANA SEPP
<i>Jaan Kross:</i>	VALGE HABE
<i>Tamara Kudenõita:</i>	HELLI TÕDE
<i>Ilmar Reidi:</i>	KOOLIVÄRVIDE SAAMISLOOD
<i>Johannes Aavik:</i>	KEELEHARRASTAJAILE
<i>Valli Toonet:</i>	„TUL. RADADE“ TUTVUMISOHTU
<i>Heino Kirt:</i>	ENDINE KOOLIMAJA
<i>Arvo Maidle:</i>	MÕNDA VANADEST TALUEHITUSTEST
<i>Eugen Päämel:</i>	ÕPIME UISKUDEL TANTSIMA!
<i>Ants-Tõnis Piip:</i>	LÜHLAINE-AMATÖRISM
- KOOLI ELU: RAKVERE GÜMN., TARTU I GÜMN., VÕRU GÜMN.,
TÕRVA GÜMN., RAKVERE ERAGÜMN., TÜRI AIANDUSKESKKOOL.
NOORSOOFILME. ÕPILASTOIMKONDI.
RAAMATUID. ÕPILASAJAKIRJU.

Nr. 33

1939

Ilmudes ainukese lehena päeval, toob

vaid **Uudislehti**

värskaid uudiseid sama päeva sündmusist.

„Uudisleht“ ilmub

esmaspäeva, kesknädala, reede keskpäeval

ja pühapäeva varahommikul,

seega 4 korda nädalas, tuues peale värskete päevauudiste
huvitavat lugemist, head nalja, põnevaid romaane jne. jne.

A/S. WIENNAID KIMMIBERG

TALLINN

268m

EESTI KESKKOOLI- JA GUMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

Nr. 33

17. veebr. 1939

IV aastak.

Siigipäevakogu
S 5797
(26.9.40)

st 4473

Saateks noortele

JÄLLE on aegade kerilaud paisanud meid uude ringi — uude aastasse. Mäletame selgesti tema sünni. Õnnitleme sugulasi, sõpru, tuttavaid, võib-olla vastutuli-
jaidki, soovides tervist ja edu kõigis nende püüdeis, ettevõtteis. Olime haaratud
ülevast meeleolust. Rõõmsaimad ja õnnelikemad olite sel hetkel kahtlemata teie, noo-
red. Nüüd on see moment juba peitunud minevikuloori. Oleme pidulikrust meeleolust
tõmbunud kainemasse, oleme andunud oma kohuste täitmisele, oma eesmärkide taot-
lemisele, millela elul pole sisu.

Noored, nüüd tahaksin paari sõnaga teie poole pöörduda kui teie õpetaja, juht
ja sõber. Ärge kartke, et tahan teid noomida, manitseda, seda mitte, vaid tahaksin
teiega kõnelda kui sõber sõbraga — ja, mis südamest tuleb, mingu ka südamesse!

Arvatavasti kõik teist on kuulnud, et „noor olla, on kevadet rinna sees kanda“. Kes
teist ei teaks, millele sellega vihjatakse?! Kõik teate. Teil on käes ilusaim,
õnnelikem aeg inimelust — aeg, mida võime pidada elukevadeks.

Te elate tundepuhanguis. Teil on ideale, puhtaid, õilsaid, nagu julgen loota, toe-
tudes mälestusile oma noorusaastaist. Olevikul on teie silmis puudusi, te kavatsete
tulevikku vabastada neist puudusist ning et evite elujõudu, siis loodate ka unistusist
jõuda tegelikkuseni. Säärane on lühidalt teie noorusliku elu üks pool, tahaksin
ütelda: impulsivne osa, mis sunnib, lükkab teid tegudele.

Kuid armsad noored, sellest üks oleks vähe, et juhtida elu tulevikus, juhtida seda
tõususuunas. Usun, et te isegi ei kahtle selles — vähemalt vanemad teist. Tegelik elu,
mis on lõhestunud väga-väga paljudesse harudesse, nõuab teilt oma üldosas, veel
rohkem aga spetsiaalsetes osades oskusi ja põhjalikke oskusi. On vana tõde: mida rik-
kalikumalt suudate praegu talletada neid oskusi ja teadmisi, seda rohkem on teil eel-
dusi edaspidises elus tulla võitjaks.

Te olete kui sõjamehed lahingus, kel on palju häid relvi: te ei karda lahingut. See-
pärast nüisuguste oskuste hankimine on elule ettevalmistumises peamine ülesanne.
Uskuge seda, minu noored sõbrad!

Tõsi küll, nende tarkusivade kogumine nõuab teilt pingutusi, ühelt suuremaid, tei-

VABARIIGI PRESIDENT K. PÄTS

K. A. HERMAN

selt vähemaid, üldiselt ikkagi suuri pingutusi. Aga ärge unustage sealjuures, et noorusele on antud jõudu niisuguste raskuste mahasurumiseks.

Pealegi meie, teie praegused ja endised kasvatajad ja õpetajad, kel on rohkem elukogemusi seljataga, sirutame heal meelel teile oma avitava käe. Haarake sellest kinni, haarake usaldusega! Ärge solvuge, ärgu sünnitagu teis kahtlust meie vastu, kui vahel oleme sunnitud teie noorusliku iseteadvuse avaldusviisile vastu astuma ja teie veendumusi, millest kõik pole veel jõudnud välja kooruda ebaküpsusest, mitte õigeaks pidama. Teadke, et nii püüame teid juhtida, teid hoida võõrale teele sattumast, teie energiat säästa paremaks, kasvatada teist eluvõitlejaid, kui võimalik, siis paremaid, kui suudame ise olla.

Siis veel: mitte ainult praktiline väärtus pole neil teadmised, mida omandate, vaid veel suurem on nende väimne kool. Need suursugustavad teie sisemaailma, süvendavad teie intelligentsust. Kõige selle pärast hakake senisest suuremal määral harrastama väimseid huve.

Ärge saage minust aru, nagu püüaksin alahinnata, diskrediteerida sportlikke harraskusi. Seda mitte. Ka need on tarvilikud, vägagi tarvilikud, kui inimene tahab olla igakülgsest arenenud. Aga näeksin siiski sügava rahuldustundega, et kõik sportlikud huvid oleksid väimsete huvide teenistuses, aidates teid intensiivsemalt anduda viimasele.

Seepärast, noored, rikastage oma teadniste ja oskuste salvi, tehke seda hingelise elevusega, — nii võite kauem „kevadet rinna sees kanda ja kevade kohinat kuulda“!

Aleksis Kuusik, E. Keskkooliõpet. Kogu esim.

SÕJAVÄGEDE ULEMJUHATAJA J. LAIDONER

K. A. HERMAN

Ilmar Sikemäe

Milleks kohustab riiklik iseseisvus noorsugu?

(Pooltühi pealinna suunduv raudteevagun talvisel õhtupoolikul. Istuvad vastamisi akna all koolimütsis nooruk ja raamatusse süvenenud neiu. Konduktor on kontrollinud piletid ja väljunud.)

OORUK. Vabandage, teiegi on priipilet ja teiegi sõidate pealinna. Kas mitte gümnaasiumilõpetajate kirjandite-võistlusele nagu minagi?

Neiu. Imelik, et mul varem ei tulnud mõte, et teie võite sõita pealinna samal otsarbel, pealegi on teil koolimüts peas.

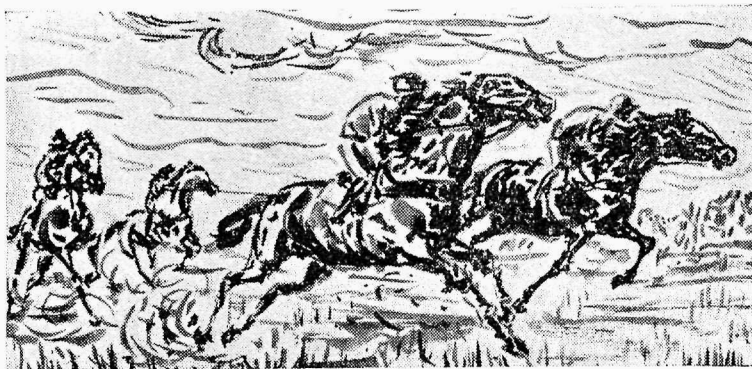
Nooruk. Huvitav kokkusattumus. Sõidame mõlemad pealinna üleriigilisele kirjandite-

ARUTLEV DIALOOG. Esimesel üleriigilisel gümnaasiumilõpetajate kirjandite-võistlusel esimese auhinna saanud kirjutus.

võistlusele. Sõidame läbi talviste metsade, läbi pühapäevaselt puhkavate keskuste. Alles eile kihas kõikjal töö, homme töötatakse edasi, aga täna on puhkus.

Neiu. Kuid puhkepäeval tehakse hinnanguid tehtud töö kohta, kogutakse uut julgust ja tarmu veel suuremaiks tegudeks.

Nooruk. Pühapäeval mõteldakse kaugleulatuvaid mõtteid, juureldakse argipäevase rühkimise põhjusi ja tulemusi. Ja minulgi tuleb isu mõelda põhjalikke mõtteid. Noor inimene küll ei armasta mõelda ega juurelda, ta tabab ainult teotseda, lakkamatult töötada iseenda ja oma kodumaa kasuks.

H. ASO

„Hobustel”

Neiu. Kuid kas noores inimeses on tunge töötada kodumaa kasuks? Kui palju mõtleb noorur kodumaale, kui ta rühhib ning rähkleb talus, kaevanduses või teeb masinlikke liigutusi töökojas, vabrikus? On ju ainult väike osa noorust koondunud organisatsioonidesse, mis on küll peagu üldiselt isamaaliselt hingestatud. Aga enamik noori pärast koolipingist lahkumist siirdub kohe vaimu ning keha väsitavasse, nüristavasse leivateenistusse. Valdavam osa noori ei mõtle ühiskondlikke mõtteid ega kavatse isamaalisi tegusid.

Nooruk. Ma julgen rääkida otse vastu pidist, julgen väita, et noortes on hoopis rohkem isamaalsust kui vanades, kuigi noored ei harrasta sellega paraaditsemist. Te näete ainult noorsoo välist ilmet, koort, kuna tuum, sisemine tuli jääb teile märgatamatuks. Ma mõtlen, et ma ei eksi, kui arvan tajuvat iga noore hinges alati hõõguva sädeme, isamaalsuse sädeme, mis on vaba kõigest ebapuhastast ning võltsist. Noore inimese isamaalsus hingitseb sügaval põues, ei loida petliku raketina tema välimuses ega sätenda hoopleva sõnana tema suus. Kuid on aegu, millal see säde sütitib, plahvatab leegiks, ümbritseb noort tulise lõõmana, sunnib suurele teole, rahvuslikule teole.

Neiu. Kuid kas ei oleks mitte viljastavam kodumaale ning õilistavam noorele endale, et need lähtumised toimuksid ilma suuremate vaheaegadeta, järjekindlalt teatavil tähtajul? Siis saaks see väike säde noores rinnas uut elujõudu, siis avaldaks ta oma mõju noore inimese igapäevastelegi toimingule, et neilgi oleks alati üks ning sama eesmärk — kodumaa hüvangu.

Nooruk. Nõnda see ongi tegelikus elus: on tähtpäevi, millal nii noored kui vanad värskendavad oma rahvuslikke tundeid ning suurendavad isamaalist teoindu. Eks me tule ju kokku ühel või teisel tähtpäeval, nagu Vaba-

duspäeval või Võidupühäl, ja eks me siis hõiska isamaalisi laule, mis on viinud meie vanemaid suurtele tegudele.

Neiu. Andestage, et katkestan Teie kõneluse isamaalsust süvendavaist tähtpäevist, aga ma tahtsin teilt küsida: mis te arvate, milleks kohustab Eesti iseseisvus meid, noori?

Nooruk. Ma vastaksin teile nõnda: Eesti riiklik iseseisvus kohustab noorurit kandma rinnas sädet, rahvustundest õhkuvat tulesädet, mis mitte ainult ei õhuta rahvuslikule teole, vaid annab ka igale tavalisele teole rahvusliku suuna. Teiste sõnadega: meie riiklik iseseisvus kohustab meid asetama kõigile oma tegudele ainsa lõppsihina — isamaa hüvangu, ta kohustab olema igal hetkel valvel, et me ise ega meie naabrid ei astuks kas kogemata või meelega mõnd kodumaa iseseisvusele ohtlikku sammu, kuid veel rohkem, ta kohustab meid astuma vastu vaenlasele, olgu sisemisele või välisele, kui see ähvardab lämmatada Eesti vabadust. Me peame ohverdama kõik, kui seda nõuab kodumaa julgeolek ja iseseisvus, sest meie esivanemad on võidelnud iga jalatäie maa eest, et kunagi idaneks ja võrsuks vabaduse taim. Nüüd me peame olema valmis niisama suureks või suuremaks ohvriks, sest nüüd on hakanud kandma vilja see taim, mida on turgutatud sajandeid, nüüd on vaja ennastalgavalt hoolitseda, et ei käiks selle taime peale kahjulikke tuuli ega saajaks temale hävitavat rahet.

Neiu. Teie silmad sätendavad. Teie hingesädeme isamaalsus vilgub neist. Vaadake, nii saame meie, sädemeid kandvad noored, anda tuld edasi, viia sinna, kus ta on raugemas või koguni kustunud, nii saame seda teha siis, kui meis endis on hakanud helisema isamaalsed sõnad. Nii saame panna teisigi tajuma kohustusi, mis neile isamaa on asetanud.

Nooruk. Kuid mitte ainult sõnades ei seisne noore teadliku isamaalase eeskuju, vaid

ka tegudes. Me ei saa ju alati saata korda suuri eeskujulikke isamaalisi tegusid, ei ole selleks alati võimalusi ega piisa jõudugi. Aga väikesed, lihtsed teod on ikkagi võimalikud. Lihtsed teod, kui neid harrastab iga teadlik noor, annavad kogusummas suure, väärtusliku teo — riikliku iseolemise pandi. Mõelge, kui palju suudaks noorsugu saata korda meie rahvusliku, omapärase kultuuri kasuks, kui iga noor ostaks aastas ühegi väärtteose: see annaks mõjuva tõuke meie rahvusliku kultuuri arenguks. Kui iga noor võtaks omaks juhtlause — tarvita kodumaa tööstussaadusi; milline kindel tugi see oleks meie majanduselu kindlaks-kujunemisele. Sest riik ei püsi iseseisev ainult püstitääkide varal, vaid riikliku iseseisvuse ning julgeoleku määrab rahva ja riigi kultuuriline ning ökonoomiline iseseisvus, olenematus. Niisiis: isamaaliste lõöksõnade ja tundmuspalangute kõrval ka isamaalisi tegusid, pisitegusid!

Neiu. Mina ei lisaks neile mõjuvatele sõnule enam midagi, aga ma tahaksin need mõtted raiuda tugevasti oma mällu. Te lubate, et ma võtan kokku: meie riiklik iseseisvus kohustab meid, noori, hoidma hinges alati kiindumust, armastust oma maa vastu, lähema kõigis oma tegudes ja toiminguis alati isamaa hüvangu printsibist, süvendama oma ümbruses rahvustunnet, meenutama kõigile tarbekorral nende suuri kohustusi meie ühise Eesti vastu, kaitsma ning soodustama kõigiti meie kultuuri ja majanduse õitsengut, as-

tuma tarbekorral julgesti välja kodumaa vabaduse kaitseks.

Nooruk. Kummaline: me kõneleme oma kodumaast ja kohustustest tema vastu, ja nagu meie südamest tulnud sõnade eriliseks toonitamiseks hakkavad äkki paistma pealinna tornid läbi lumise videviku. Tähendab: oleme saabumas oma riigi ajju kõrgete tunnete saatel.

Neiu. Mulle praegu tuli pähe veider mõte: võib-olla homme kirjandite-võistlusel peamegi kirjutama neist küsimustest, mida praegu ühiselt arutasime, võib-olla tulebki kirjutada meie noorsoo kohustustest Eesti riikliku iseseisvuse vastu.

Nooruk. Väga võimalik. Kuid ma ei kirjuta sellest head tööd, tean, et ei kirjuta, sest ma tunnen liiga hästi, milleks mind kohustab isamaa iseseisvus, et suudaksin seda puistata korralikult paberile.

Neiu. Siis võiksite kirjutada meie äsjasest vestlusest, kirjutada antaval teemal arutleva dialoogi, mis areneb Tallinna suunduvad vagunis kahe kirjandite-võistlusele sõitva noore vahel.

Nooruk. Seda ju võiks, aga sellestki tuleks korratu töö. Meie keskustelu oli ju konarlik ja hüplev, eriti algus.

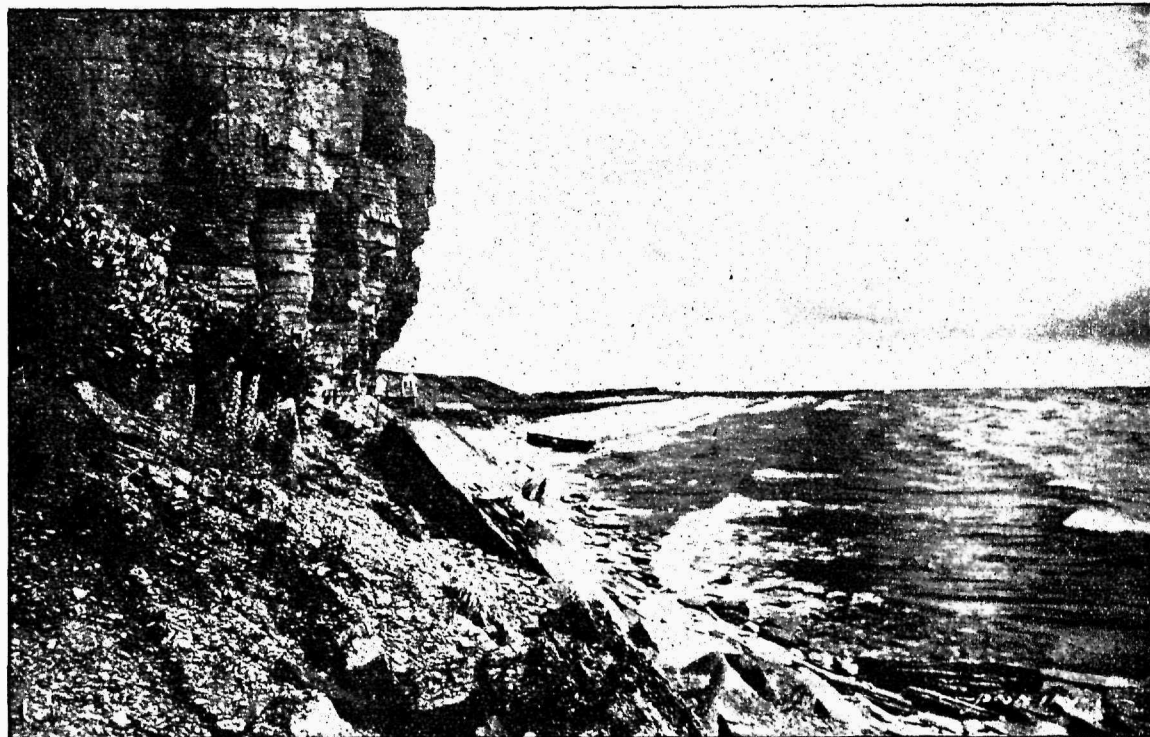
(Süvenev vaikus, rataste ühtlane rütm. Vaguniaknast paistab läheneva pealinna torne.)

Ilmar Sikemäe

M. MAKSOLLY

„Paju lahing”

Ralf Parve

Karil

(Improviseeritud Naissaare põhjarannalt)

Üle kuu langes oirutav pilvedevari
ja umbsena summutas õhtune õhk;
all salmede kitsuses varitses kari
ja luiteil, seal sahises kõrkjatepõhk.

Vastu kallast lõi vaelevaid lainetehooge
ja pimedas viirastas uinuv maailm.
Tuul lummuvalt sahistas kiduraid rooge.
Ei ärganud majaka valgustav silm.

Aga merel veel ekslesid lekkivas laevas
kolm, neli või enamgi habestund suud –
peakohal ja ümber vaid udune taevas,
ei tähti, ei majakatuld ega kuud.

Juba peas kihas kodurand, hubane trahter,
ja neidise kaks pehmet, embavat kätt,
kui äkitselt murdudes raksatas ahter
ning puri tolknes kui käristet rätt.

Haihtus korraga oirutav pilvedevari
ja taevasse sähvatas helendav kuu.
„Näe, kurat, see süin on ju teadmata kari!“
nii vandus habestund, hambutu suu.

Aga peakohal kokku löid vihased lained,
nii vaikiski rääkija kurjustav keel.
Nüüd tormiseil õhtuil kui tontlikud pained
all karidel oleksid liikumas veel.

KOLM LUULETUST

Jlmar Kiiilberg-Kiiilvet
T. R. S. erakolledž

Talvehommik

*Idapiirilt lapsesammul
aralt alles astub aeg.
Lumme loorund laanes ammu
rõõmsalt helisevad saed.*

*Kirvekõlksest ümbrus kaigub
hõbeselgelt nagu naer.
Tuisk teind kukelaulu paiku
kadakaile kaamed kaed.*

*Hõbe helgib hangeküüral,
igal põõsal, igal puul
iidset põlislaante lüürat
meisterlikult mängib tuul.*

Kodukülas

*Astub lumevallist alla
üksik võõras, kaugelttulnu,
härmas habe, juus ja kulnud;
südilt lumme rada tallab.*

*Metsaserval üksik pere
viibib alles unekütkes.
Kergitades tuisumütse
aiateibad hüüdvad tere!*

*Kitsast korstnast suitsu nõrgub
sirges suunas siniõhku,
kuskilt nõe- ja roostelõhnu
tuttavaina ninna nõrgub.*

*Ikka iidne sepapada
seisab, surutuna laande.
Algas kord siit elumaantee -
kitsas arglik esirada.*

V. ORMISSON

„Majad aias”

Vana sepp

Isalt said sa siira meele,
kavalpea ja karujõu,
juba poisina sa tihti
karastasid, hoidsid pihti,
kümme aastat võtsid õppust,
isa surma järel lõpuks
ise said sa suureks sepaks,
kelle juure tuldi kaugelt
tooma tööd ja saama nõu.

Tihti päev jäi tööle napiks,
virgalt lisa võtsid ööst.
Tegid kannuseid ja valjaid
terasest. Ja rauast haljast
vasar tagus kabjaraudu.
Lautsilt korstnaaugu kaudu
mõnikord ka koduhaldjad
sulle lahkelt tulid appi
kõige kibedamas töös.

Habe nüüd see kasvand võõni,
juuksed halliks läinud aus.
Veelgi veres tunned kihku
tihti haamri haarad pihku,
tõmbad lõõtsa, segad süsi,
ei sa vanadusest küsi,
töötad poegadega võidu —
ikka koidust hilisööni
sepikojas kõlksub raud.

Valge habe

LÜHEMAKS ja lühemaks jäid hallid rutuvad päevad. Ikka pikemaks muutusid sünged õhtud ja kõledad pilkased ööd, ikka valjumaks pahurad tuuled, mis vihisesid piki eeslinna tühje tänavaid.

Talv oli käes.

Krahv Sohlenfeld tundis seda hästi. Ta tundis seda rõskust ja külmust, mida talvine päike enam ta tühjast pöönungitoast peletada ei suutnud. Ta värises sellest aeglise tardumise tunde, mida iga uus hommik ta soontesse kallas. Ta võpatas tuhmunud peegli ees oma habet vaadeldes — oma kord nii toredat musta habet, kuhu iga uus päev tõi uue kihara hõbedat ja härma.

Oo — need hallid kiharad — kui igaüks neist oma loo võiks kõnelda! Kui paljudest lõbusaist öist, kui paljudest läikivakaelalistest pudeleist, kui paljudest närtsinud roosidest ja murtud südameist teaksid need küll jutustada!

Nad pajataksid veinivahust, mustlasmuusikast, tantsu hullavast rajust ja õrnade silmade pisaraist jutustaksid nad, mis veeresid neid mööda alla ja viisid kaasa nende eebenliku värvi oma kibedusse.

Sellest saaks tormirikkaim näidend, pööraseim romaani.

Aga nad ei jutusta midagi. Nad vaikivad, vaikivad ja muutuvad päevast päeva arvukamaiks.

Ja ammu enam pole nende sünnitajaiks ballikeeris või kaunite silmade pisarad. Nüüd on nende emaks nälg ja külm, mis maalib jäällilli pööninguakna ruutudele, ja nende isaks aastad, mis nagu öised linnud tõttavad akende taga.

Krahv Sohlenfeld tundis seda hästi.

Ta tundis hästi, et käes oli talv, suur, lõplik ja paratamatu. Ja nüüd oli tulnud viimne hoop, viimne akord sellest mõttetust komöödiast.

Parun Heller polnud enam elavate kirjas. Vana lõbus Hugo von Heller oli surnud.

Oli see võimalik? Sohlenfeld ei suutnud seda uskuda. Heller oli olnud ta esimeseks sõbraks möödunud aastate tormis ja keerises ning oli olnud ta viimseks rusuvail varjueluaastail. Ja homme pidi teda maetama?! Külmast, niiskustnõretavast kirikust, mida keegi polnud kütnud, pidid tusase õpetaja unised sõnad saatma ta välja tuisku ja talve pärastlõuna hämarusse?! Ja ta pidi viidama viletsale kalmistule linna taha ja vara saabumas pimeduses pidi mustav kirst lastama hauda, mis on raiutud jäätanud maasse?! Ja kolm korda pidi külmanud muld õõnsa heliga langema kõmisevaile laudadele!?

Vana lõbus Hugo von Heller, ilusate naiste ja hinnaliste pudelite vaikukas sõber, sinu lool on lõpp! Veel üks öö, siis magad sa mullas, lumi keerleb su kalmukünka ümber ja jääpurikaid sigineb su laibavurrudesse, kust ülemeelikuse joon veelgi pole lahkund.

Krahv Sohlenfeld värises ja ta lauba kortsudes sädelesid higitilgad. Mis oli temalgi veel tegemist selles külmetavas maailmas? Mis oli temalgi siin veel käimist ja otsimist, kui Hugo von Heller oli läinud siit ära?!

Süüski, veel on tal kohustus siin, ennekoike peab ta matma oma sõbra. Ta peab minema ta kirstu järel läbi õhtuse tuisu ja tukkuvate tänavate. Sest kes teeks seda, kui mitte tema? Kes valvaks, et surnumatjad ei vaata liiga sügavale pudeli põhja, saamaks sooja õhtusel teel, kus talvine tuul raputab puid ja uitab tühjade aedade ümber.

Ja selleks asus krahv Sohlenfeld tegema ettevalmistusi.

Nagisevast viltuvajunud kapist, mis lõhnas koide ja tubaka järele, võttis ta hoolikalt volditud sabakuue. Ta vaatas seda kaua, silus seda õrnalt ja kurvameelselt. See kuub oli näinud paremaid aegu. See oleks võinud jutustada peagu samapalju kui Sohlenfeldi habeme hõbedased kiharad. See oli kuub,

millel oli ajalugu. Ent millel poleks olnud ajalugu selles toas? Kas ehk tollel kapil, mille aristokraatses mahagonis aguli puukoid nii kiiresti olid kohanenud? Või kas ehk sellel pesulaual, mille helkiv email oli pragunenud igatsusest aromaatsete seepide ja kalliste lõhnaõlide järele? Või ehk oli ajaloota see raske peegel, mille katkine raam leidis toetust luitunud seinalt? Ei. Neil kõigil oli ajalugu. Nad kõik olid ajalugu. Ja kui krahv Sohlenfeld oli teinud oma tualetti ja tolle peegli ees seisis, siis näis ta seda uduselt mõistvat. Ning mitte üksi seda. Kummituslik mõte näis suruvat norgu ta pea ning sosistavat talle kõrva, et temagi polnud olevik, et temagi oli ajalugu. Ja mida rohkem ta end vaatles, seda valusamini mõistis ta seda.

Ta kortsunud ja luitunud tsilindril oli seljataga enam kui kaks viletsuse aastakümnet ja ta laiguliseks hõõrutud sabakuue hõlmad näisid imestavat, et neile ikka veel ei antud lõplikku puhkust. Ta triibulised püksid olid kitsad ja kulunud ning nende silumatud voldid olid sügavad nagu lõõtspilli omad, millel mängitakse nukrameelseid melodiasid. Ta jalatsite materjaliks oli olnud parim lakk. Nüüd oli ta kingadel hallide vettinud paatide ilme, mida lained loksutavad tundmatute randade poole.

Krahv Sohlenfeld vihkas peeglit.

Ent järgmisel hetkel ta unustas vihkamise. Ta märkas, et tal puudus krae.

Ägiseva kummardusega tõi ta selle esile kapi alumisest laekast — kahe ja poole tolli kõrguse ja uhkeldavalt õigenurkse. Ta veeretask seda mõtlikult sõrmede vahel ja näis nagu ulatuks ta tolmusele põrandale suunatud pilk möödunud aegadesse.

Ah jaa — ka sellel krael oli ajalugu! Seegi võiks pajatada uskumatuid lugusid sellest, kuidas vein oli leotanud pehmeks ta klõbiseva tärgeldise. Kas ei leidunud praegugi Banana ja Tokayeri roosasid laiike selle valgel kumerusel?!

Krahv Sohlenfeld tõi krae üsna oma vesiste silmade lähedusse ja nägi korraga, et sellel oli muidki jälgi ja jooni. Sellel oli teravaid musti murdumisekriipse ja hallituslaike, laiui ja roheliisi.

H. TSAHKNA

„Talv”

Krahv Sohlenfeld oli kimbatuses. Ta oli ammu — ta isegi ei teadnud, kui ammu juba — loobunud nõudlikust tualetist. Aga selline krae oli sõbramatuste jaoks siiski vist räbal?

Ta näppis habet ja mõtiskles pilgu. Ja korraga arvas ta olevat leidnud lahenduse.

Ta pani krae kaela ning sidus ette vanamoelise musta siidlipsu. See oli küll tublisti kortsunud, aga habe varjas seda õnneks küllaldaselt. Ta tõmbas selga lühikese peleriinmantli topilisest rohelisest riidest, mis oli olnud kolmekümne aasta eest moes — ja siis ronis ta alla kolm pimedat, kitsast ja nagi-sevat puutreppi.

Tänavale jõudnud, püüdis jääne tuulehoog teda haarata. See raputas ta tsilindrit ja kiskus ta püksisääri nagu hulguv koortekari. See tungis ta mantlisse nagu ekslevasse purje ja peksis talle näkku jäätalast lund nagu klaasipuru.

Krahv Sohlenfeld tõmbus küüru ja ruttas edasi.

Lumi vihises tast mööda kui hallis veevoolus, milles ujusid laternad suurte roheliste jaaniussidena.

N. STEPANOV

„Vana kabel”

Inimeste ekslevad varjud tõttasid läbi tuisu.

Sohlenfeld ei märganud neid.

Auto kihutas mööda, tulede valgustades suurt punast afišsi hallil seinal. „Maskeraad!!! Maskeraad!!!!“ meetripikkuste tähtedega.

Sohlenfeld ruttas edasi.

Ühe madala ukse ees peatus ta. Läbi jäätanud ruutude langes valgust roostetanud pesumajasildile.

Krahv Sohlenfeld astus sisse.

Uksekell hõikas talle lõgiseva tervituse; helendav valgus, soojus, pesu ja auru lõhn embas teda. Kitsa ruumi tagaseinas oli madal lett, mille kohale kummardus tütarlaps valges põlles. See oli väike valgepäine plika lõbusate kilgendavate silmade ja kelmika suuga.

Aga krahv Sohlenfeld ei märganud ta silmade sädelust ega ta suu naervat ja tujukat lõiget. Nii hajameelne oli ta süngest melanhooliast, nii uimane külmast ja soojusest, valgusest ja pimedusest. Ta astus leti ette ja ütles, näidates kahe kange sõrmega härmatanud habemele:

„Preili, kas te ei võiks minu kraed kiiresti...”

Kilkav naeruhoo katkestas teda.

Imestavalt, mõistmatult silmitses ta tüdrukut leti taga. See oli valged juuksed tagasi heitnud ja vaatas lõbust punetaval näol tema poole üles — ja naeris, naeris nii, et õlad vappusid ja letile toetuvad käed värisesid.

Ja krahv Sohlenfeld vaatas ja vaatas.

Ta sulges silmad, avas need ja sulges need jälle.

Oo, kuidas see naer helises ja kõlises, kuidas see voolas läbi väikese ruumi ja tilises ta kõrvade ümber nagu tuhanded hõbekellukesed!

See oli imeväärne naer! Kui ammu, ammu polnud ta sellist enam kuulnud?

Ruumi uimastav soojus puudutas teda läbi rohelise mantli, mis oli olnud kolmekümne aasta eest moes, ja helisev naer voolas ta ümber ja paitas ning torkas teda ühtlasi.

Aga miks, miks ometi naeris see plika? Naeris nagu pahisev sinine laine, nagu tuul kevadises metsas, ja tema aina seisis ja kuulas ja joobus, — ah, nagu kalleimast veinist, nagu kannikeste lõhnast, nagu kütkestavast muu sikast!

Aga miks ometi naeris too pentsik plika?

Sohlenfeld avas silmad, toetus leti najale ja katsus seda küsida, aga ei suutnud.

Lõpuks, lõpuks hajus see taltsutamatu naer pikkamööda õrna helinasse nagu saanikella kõlin.

Siis ütles tüdruk võidukalt:

„Aga härra — teate, kui Teid täna ei valita maskeraadiprintsiks, no siis pole neil daamidil seal ka maitseraasugi!”

Maskeraadiprintsiks?! Krahv Sohlenfeld võpatas. Aga tüdruk lisas: „Haa, ma tean, nad esinevad täna kõik maskiballil — „Noorus“ ja „Pettumus“ ja „Õnn“, „Tänapäev“ ja „Tulevik“, aga teie olete kahtlemata parim, härra, härra „Möödunud sajand“. Nad valivad Teid kindlasti maskeraadiprintsiks. Oo, lubage end juba ette õnnitella!”

Ja taas järgnes vallatu naerupuhang, nagu oleks tuul sõrmitsenud hõbedasel kandlel.

„Jah, aga palun, millega võin teid teenida?” küsis ta siis. „Kas tahtsite mult laenata mu vanaema lornjetti või mu vanaisa vihmavarju? Need sobiksid täsmaliselt teie varustusse!” Krahv Sohlenfeld vaikis. Ta pöördus aeglaselt ümber ja kohtas oma pilku vastasseinale asetatud peeglis.

Ja seal taipas ta korraga, miks tema üle oli naerdud.

(Järgneb)

Jaan Kroos

Helli tõde

(Muinasjutt)

ALETAN, see oli väga ammu. Haljendasid aasad, noor heleroheleline rohi aasadel, sinililled metsa ääres. Kõik oli hele ja rõõmus, aga Helli onnikeses olid kurbus ja pisarad.

Helli nuttis.

Helli ema lamas voodis, kõhn, kahvatu, sisevajunud silmadega. Aegajalt ta kõhis või oigas tasakesi.

Tulid vanad naised, andsid talle rohtu, vaatasid ta silmisse. Raputasid pead ja ütlesid:

„Sureb... ei ela enam hommikunigi.“

Helli nuttis... Ema oli alati nii tasane ja lahke. Armastas väga Helli. Kuidas mitte nutta? Neid oligi ainult kaks, ema ja tema. Ja äkki ema sureb!...

Helli nuttis.

Päike vajus küla taha. Lilled lõhnasid tugevasti. Linnud laulsid oma viimast laulu enne und. Kõik jäi vaikseks, kõik uinus. Taevast lõi heledasti ehatäht särama.

Helli istus akna juures ja vaatas ehatähte. Kui sageli enamasti olid nad istunud emaga nii ja imetlenud tähti! Aga emal oli ikka halvem ja halvem. Ta kõhis sagedamini ja hingas aeglasemalt.

Korraga kutsus ema Helli enda juure. Helli jooksis tema voodi ääre, laskus põlvili ja põimis oma lapsekäed ta kaela ümber.

„Kuigi kaua ei tule mul enam elada, mu kallis väike,“ ütles ta õrnalt.

„Ei, ei, ema! Ma ei lase sul minna, ma ei anna sind surmale!“

Ja veel kõvemini põimis Helli oma käed ümber ema kaela.

„Jumalaga, mu kallis tütreke! Jumalaga, mu väike Helli! Ära unusta oma ema..! Pea meeles: su ema armastab sind ja jälgib iga su sammu taevast..! Iga hea ja puhas samm sinult rõõmustab mind... Mul pole midagi sulle jätta... Üks aare on mu südames, nii kaua kui ma elan, ja selle annan ma sulle. See aare on — tõde, mu Helli. Räägi alati tõtt, Helli! Ainult tõtt, ja sul püsib ikka rõõm südames. Alati räägi tõtt, ära salga kunagi midagi ja ära valeta! Ja nüüd jumalaga!“

Ta õnnistas tüdruku väriseva käega, surus ta oma südame vastu, suudles teda otsaesisele oma jahtunud huultega ja — uinus igavesti.

Helli kukkus ema külmale rinnale ja kattis ta nägu pisaraiga.

Jälle tulid vanad naised, viisid Helli teise onni, rietasid ta ema ja asetasi kirstu.

Aga Helli istus üksinda ja nuttis.

Täheke taevast nägi seda ja hakkas nii heledasti särama, nagu tahaks ta lohutada vaest last. Helli tõstis oma käed tähekesse poole ja sosistas:

„Pole mul enam ema. Ema suri. Tule tagasi, ema, tule tagasi!“

Ja ta väike süda tuksus, nagu tahaks rebeneda tükkideks.

Helli nuttis...

*

Koitis. Päike saatis oma kiired üle Helli onni. Suur ilus lind lendas katuse äärel.

„Kes seal nutab?“ küsis lind.

Ta lendas alla ja istus Helli onni aknale. Helli vaatas üles linnu poole. Linnul olid jõulised tiivad, pikk nokk ja suured sõbralikud silmad.

Helli mõistis, et lind tunneb talle kaasa ja jutustas talle oma valu.

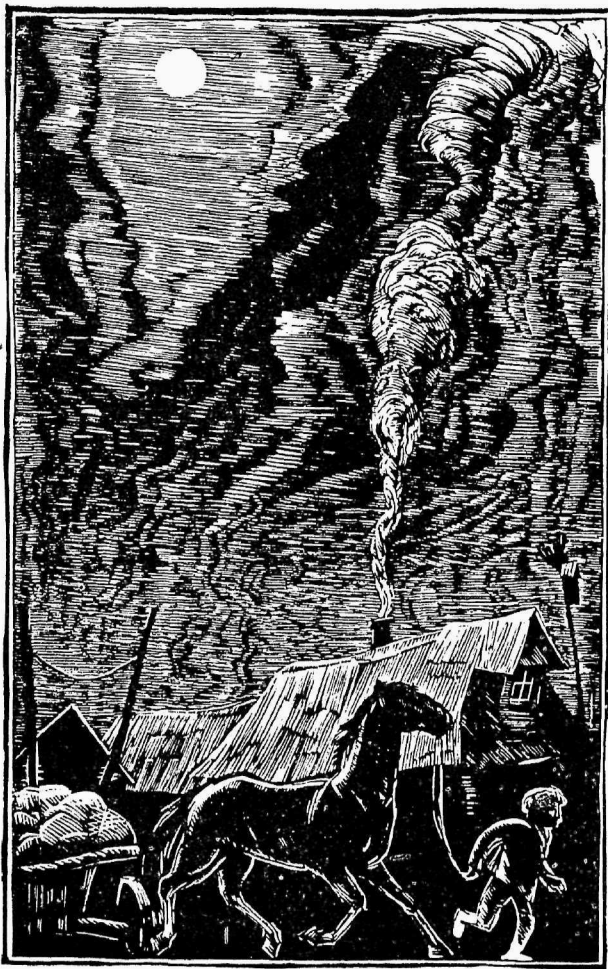
Linnul hakkas kahju tüdrukust ja ta ütles:

„Sa oled üksinda ja mina olen ka üksinda. Üksi olles on meil raske kanda oma kurbust. Kui me oleme kahekesi, on meil seda kergem teha. Tule, istu mu turjale, laps, ja ma viin sind maale, kus on läbipääsmatud metsad ja kus jõekaldal kasvavad suured valged lilled, imetledes oma ilu jõepinnalt! Ma viin sind sinna, kus suured krokodillid ujuvad kaldale, et soojendada endid päikesepaistel, ja kus metsades on terved hulgad suuri elevanti. Ma viin sind sinna muinasjutulisele maale. — Tule, istu mu selga! Kas tahad lennata minuga?“

Helli vaatas ringi. Kahju oli tal lahkuda sellest valgest toast, väikesest aiast ja armast küllast. Kuid siis tuli talle meelde, et tal pole ema, ja ilma emata pole midagi armas.

Tasakesi nuttes ütles ta linnule: „Vii mind, kuhu tahad, ma lendan sinuga kas või maailma otsa!“

Vaevalt sai ta ütelda need sõnad, kui ta

Illustratsioon (Nõuk. Vene)

istus juba linnu seljas ja see lendas üles sinasse. Õudne oli alguses Helliil lennata. All liikusid inimesed, kes näisid putukaina, paistsid pisikesed külad ja suured linnad. Kuid varsti kadus kõik nagu uttu, sest lind tõusis ikka kõrgemale ja kõrgemale.

Juba olid pilved nende all, lahutades neid maast. Pilved olid ülal ja ümber, igal pool olid pilved.

Hirm valdas Helliit. Ta sulges silmad ja võttis kõvemini linnu kaela ümbert kinni. Lind aga hakkas veel kiiremini lendama ja ikka kõrgemale päikese poole.

*

„Kus me oleme?“ küsis Helli, kui lind välgukiirusel lendas alla ja pani Helli maha keset uhket ja hästi lõhnavat aeda. Kahel pool pikka puisteed kasvasid suured valged lilled. Puistee viis ilusa sammaste ja rõudega marmorlõssi ette. Rõdul oli palju inimesi kirjudes riietes ja tumeda näonahaga. Nende keskel istus mees punase habemega. Tema pea ümber oli mähitud midagi valget.

Ta huuled olid kärepunased ja ta nägu oli nii hirmus, et seda nähes läks Helliil külm värin kehast läbi.

Pruunid inimesed kummardelid teda ja rääkisid:

„Sa oled julge ja ilus, sa oled võimsaim kogu maailmas!“

Aga kuningas — sest mees punase habemega oli kuningas — raputas kurjalt oma pead ja ütles: „Teie ei räägi mulle tõtt, te valetate, sest teate, et ühe käeviipega võin ma teid surmata.“

Kuid inimesed kummardasid jälle ja ülistasid teda.

Korraga nägi ta trepi juures seisvat tüdrukut ja suurt lindu. Ta imestas väga — ja siis naeratas, nagu oleks ta midagi otsustanud. Ta libistas oma pilgu üle selle kirju inimhulga ja ütles:

„Ma küsin sellelt tütarlapselt, kuipalju tõtt on teie sõnades.“

Kuningas pöördus Helli poole, silitas oma toredat hädet ja lausus:

„Ütle mulle, tüdruk, on see tõsi, et ma olen ilusaim ja võimsaim kogu maailmas?“

Helli vaatas küsija hirmsa silmissse. Ta tahtis juba ütelda sedasama, mis ütlesid need pruunid inimesed, et mitte vihastada kuningat, kuid siis tuli talle meele, mis ema oli ütelnud: alati tõtt rääkida. Julgelt vaatas ta kuningale silmi ja ütles:

„Ei, kuningas, sa pole helde, sest su nägu on morn. Ma nägin päikest, mis on hele ja võimas. Igalt tema kiirelt tuleb nii palju heldust ja soojust. Ma ei tea, kas sa oled võimas, kuid see, kes lõi maailma, sind ja su alamad, on võimsam sinust. Ei, sa ei ole ilus, kuningas. Niisuguste silmadega inimene ei või olla ilus. Ma näen taevast, sinist lahket taevast. Tema on ilus, aga mitte sina.“

Vaevalt oli ta lõpetanud, kui inimesed hakkasid jooksma ja karjuma: „Ta on hull, kuningas! Ta on haige! Mida ta räägib meie kuningale!“

Kuninga nägu tumenes. Teda vihastasid Helli sõnad. Ta polnud kunagi kuulnud midagi säärast ja ta pidas Helliit hullumeelseks.

„Võtke ta!“ ütles kuningas oma sõdureile. „Viige ta eraldatud tuppa ja las minu paremad arstid arstivad teda. Ärge laske tal aga kokku puutuda inimestega, et nad ei kuuleks tema juttu.“

Seda üteldes viipas ta käega ja sõdurid jooksid Helliit kinni võtma. Kuid must lind pani ta oma turjale ja varsti olid nad kaugel valgest lossist ja pruunidest inimestest.

„Vii mind sinna, lind,“ sosistas Helli, „kus inimesed armastavad tõde ja kuulavad seda!“

Ja kiiresti lendasid lind ja Helli teisele poole, teisele maale. Kaua lendasid nad sinise taeva all pisikeste valgete pilvede keskel ja vahtisid, kuhu nad võiksid maanduda. Viimaks nad laskusid lagendikule, mis asus ürgmetsa keskel.

Lagendikul suure lõkketule ümber istusid laiaõlalised inimesed. Neid oli seal mitu tuhat. Nende keskel seisis noormees, pikem, tugevam ja ilusam kui teised.

Kõigil neil oli selja taga kilp, vibu, nooled ja väike kirves. Nad rääkisid noormehele, kes oli paremini relvastatud kui nemad:

„Meie suur ja võimas pealik? Su vend kogub sõjaväge, et tulla sinu kallale ja võtta sinult sinu maa, meie majad ja põllud. Aga kuigi meid on vähem, teame me siin iga põõsast. Me piirame metsa sisse ja võtame vangi su venna ühes ta meestega. Venna toome sinu juure ja sa võid ta tappa või teha oma orjaks.“

„Jah, ma teen ta oma orjaks. See on parim alandus. Las ta saab tunda oma venna viha,“ ütles pealik ja viipas käega.

Mehed hakkasid tule ümber metsikult karglema, seejuures õudseltselt karjudes. Kui nad juba väsimusest pidid maha langema, jätsid nad oma karglemise. Nüüd nägid nad ka väikest tütarlast hirmunult seismas nende pealiku ees.

Tüdruk rääkis:

„Noormees, sul pole õigus, sa ei tohi sõdida oma vennaga, sest et su isa surres parandas teile mõlemale selle maa pooleks! Ma tean seda. Ja tean sedagi, et sina võtsid oma vennalt tema poole ja kihutasid ta minema. Ja kui su vend tuleb jällegi siia, siis selleks on tal õigus. Sa pole aus, noor juht, sa toimid karmilt ja ebaõiglaselt.“

Mida kauemini kuulas pealik Helli, seda rohkem peegeldus ta näol häbi ja hirmu, seda piinlikum oli tal. Kui tüdruk lõpetas, langes pealik tema ette põlvili ja hüüdis oma mees-tele:

„Mehed, tehke sedasama, sest võimas Vaim ise on saatnud meile selle lapse! Suur Vaim ise räägib tema suuga. Tema näeb minu südant ja teab minu mõtteid. Tema teab tõde ja ütleb seda mulle, teie pealikule, kellele senimaani pole julgenud keegi ütelda tõtt. See tütarlaps on Suure Vaimu käsikjalg. Viige ta meie pühakotta, pange ta istuma troonile, tooge talle ohvreid! Mina aga ja mu sõdurid kummardagem tema ees!“

Ja pealik ühes sõduritega langes põlvili.

Metsast väljusid vanad hallid mehed. Nad peksid trumme ja lasksid kuuldavale mingeid ebamääraseid hääliitsusi. Jõudnud Helli, kummardusid nemadki tema ees ja hüüdsid:

„Sa Suure Vaimu käsikjalg, tule meiega pühakotta! Seal on sinu paik. Päeval ja öösi elad sa seal ja ohvituli su trooni ees ei pea kunagi kustuma. Me laulame sulle oma pühi laule. Me ehime sind lilledega. Sa saad meie kuningannaks.“

Nad tulid Helli juure ja tahtsid võtta ta kätest kinni, et viia teda pühakotta, mis paistis puude vahelt.

Hellil hakkas äkki hirm.

„Kus on siis õigus,“ hüüdis ta, „kui inimesed kummardavad inimese ees ja peavad teda pühaks? Kas tõesti on siis õiglane sõna nii võõras, et mind, väikest tüdrukut, kes ütles seda, peetakse Jumala saadikuks? Ei! Ma ei taha kuulsust ja kummardamist. — Tule siia minu juure, suur lind, vii mind ära siit!“

Suur lind oli otsekohe tema juures, tõstis ta oma tiibadele ja viis kõrgele, kõrgele, jättes maha imestunud pealiku ja kogu sõjaväe.

(Järgneb)

Tamara Kudeviita

JAAN KOORT

„Palvetaja“

Koolivärvide saamislood

Kuidas said vestholmlased punase mütsi?

IGA päev võime hoomata vana auväärse Tallinna müüride vahel elurõõmust koolinoorust oma mitmevärvilistes rõõmsailmelistes vormimütsides.

Siin välgatab sinine, seal roheline, siis punane ja vahest koguni pruun. Kuid loendada kõiki neid värve, — kes seda suudab?

Mõni aasta tagasi oli meil tänavapilt veelgi mitmekesisem praegusest, sest siis erinesid (tütarlaste) koolimütsid üksteisest ka kujult.

Kõige uhkemad sel „heal“ ajal näisid olevat „ratsagümnaasiastid“ oma tuttmütsides.

Kuid siis tuli HM korraldus tütarlaste mütside kohta, nõudes viimaste kuju ühtlustamist, kuid jättes värvide ja materjalide suhtes koolidele vabad käed.

Peagu kõik tunnevad Tallinna vormimütse. Aga kui küsida: „Kuidas tekkisid need mütsid ja värvid ning triibud nendel?“ siis ei suuda sellele vastata tihti kõnesoleva kooli õpilasedki, vahel isegi mitte õpetajad.

Tahaksin siinjuures anda lühikese ülevaate meie tähtsamate koolide mütside ja mütsivärvide saamisloost, et tuua päevalgelge unustusehõlma vajuvaid andmeid niipalju, kui see praeguste olude juures on võimalik.

Otsenkohe pean avaldama, et mitme tähtsama kooli kohta puuduvad andmed. Kahjuks tuleb paratamatusega leppida, kuna neid küsimusi polnud võimalik kuidagi lahendada.

Nüüd aga asume koolimütside koolivärvide saamislugude vaaatlemisele.

Esmalt langeb silm E. Lenderi gümnaasiumi koolivärvide saamisloole.

See oli kunagi väga ammu, kui aruteldi koolivärvi küsimust. Murelikult mõlgutati mõtteid, sest kõik sobivamad värvid — sinine, pruun ja roheline — olid juba teistes koolides kasutamisel. Aga varemesinevat värvi ei tahetud võtta.

Siis tuligi see hetk, mida tuleb teataval määral ajalooliseks nimetada: äkki silmas pr. E. Lender laual lebavat Faberi pliiatsit ning sama pliiatsi järele saigi kogu koolendale vormi.

Seega kooli värv peaks olema õieti punakaspruun, mis ainult puhttehnilistel põhjustel kipub tihti lillaks minema.

Järgmisena mõni aasta tagasi asutatud inglise erakolledži mütsi saamisluu.

Kooli asutaja pr. Tõrvand-Tellmann'i soov oli teha oma „inglastest“ õpilased ka välimuselt inglasteks.

Nõnda juhtuski, et toodi kokku hulk mütsikesi, välimuselt meie mõistele täiesti arusaamatuid, milledest valiti lihtsaim, sinine rugby mütsi taoline, pärit kustki väikesest Public School'ist.

Et keskkooliõpilasi eraldada algkooli omadest, selleks asetati esimese tunnusega mütsile rõngas, mille värv — punane — on

arvatavasti inspireeritud, nagu sininegi, „Union Jack'ist“.

Koolimärgina asetati mütsile vapikujuuline kombinatsioon eesti ja inglise lippudest.

Kuid ega tütarlapsedki võinud jääda vormimütsita? Nemas said samavärvi ja samade tunnustega bareti.

Gümnaasiumi tekkimisel kavatseti asetada mütsile veel üks rõngas, kuid ruumist tuli puudus. Siis tehti mütsid laiemaks — muidugi ainult poistel — ja nõnda saidki viimased sonikujulised mütsid, mis jäid siiski ilma uue rõngasa.

Nüüd asume nn. omaaegse kuulsa „ratsagümna“ juure.

Mäletatavasti I tütarlaste gümnaasiumi vormimütsiks oli veel mõned aastad tagasi sametine sini-must-valge tutiga müts, mis sarjanedes husaarimütsiga andiski I gümnaasiumi tütarlastele eelpool mainitud hüüdnime.

„Husaarimütsi“ sünniloos tuleb „süüdistada“ kahtlemata hiljuti maamulda sängitatud kunstnikku Osvald Jungberg-Noormäge, kes valmistas mütsi kavandi põhimõttel: tütarlastele rahvapärane vormimüts. Viimase algkuju on pärit Lõuna-Saaremaalt.

Alguses kavatseti mütsi kaunistada rahvapärase kirju äärega, kuid sellest soovist tuli loobuda suurte kulude tõttu.

Siis jäädi meie armsa trikolori juure ja viimasega kaunistatigi mütsi äär ning samuti tutt tehti sini-must-valge.

Kui tuli HM korraldus mütside ühtlustamiseks, siis jäädi ikkagi sinise värvi juure, kusjuures mütsile asetati hallid paelad.

Pole enam Tallinna tänavail näha uljaid „ratsagümnaasiaste“ oma tutiga mütsides...

Nüüd vaatleme hiljuti asutatud Riikliku Kolledži mütsi saamisluu.

Koolimütsi algvärvadena tulid kõne alla tumesinine ja tumepruun. Üldine otsus langes esimese värvi kasuks, mis ka praegu on tarvitamisel.

Mütsi kaunistamiseks ja kooliastmete eraldamiseks otsustati asetada sellele kuldtriibud, gümnaasiumile lisaks viimastele ringikujuline siksakiline joon.

Tütarlastele valiti kübar, kuna seda peeti kaunimaks barettidest ja sobivamaks nii vanemaile kui ka nooremaile õppureile.

Kahtlemata omapäraseima mütsi sünniloos evib J. Vestholmi gümnaasium.

Et see on ühenduses kommunistidega, seda ei taha vist vestholmlasedki uskuda, kuid räägitakse, et see olevat tööpoolest nõnda.

Peagu kõik teavad, et kooli asutaja J. Vestholm oli suur patrioot ja sellega äge omaaegsete punaste tendentside vastane. Nii olevatki ta ütelnud, et mitte kartes punast värvi, panevatki ta kõik oma poisid seda värvi kandma.

„Rasketel aegadel“

- Paluks väga vabandada!
Ma-ma ei saa täna vastata!

Nõnda see ka juhtus. Vestholmlased, kasvatatuna isamaalikus vaimus, kannavad ometi meie Vabadussõja suurvaenlase värvi oma mütsidel.

Tihti on meil juttu Suur-Tallinnast, mille piiridesse kuuluks ka Nõmme.

Kuid ega Nõmmegi ei saa läbi ilma gümnaasiumita.

Viimane sai oma vormimütsi a. 1930 koolidirektori ja lastevanemate-komitee ühisel otsusel.

Vormimüts on valmistatud tumesinisest sametist. Tütarlastel on barett kuldpaelast sik-sak-kujulise kaunistusega vasakul pool, mille alla on kinnitatud mütsimärk; poeglastel on laia pealsega müts, mille rant on kaunistatud kuldpaelaga.

Kuld pidi tähistama puhtust ja valgusjoon heledat valgusesädet tumesinises õõtaevas. Kooli nimetähti piirav ring oli mõeldud lõpmatu teaduse ja armastuse sümbolina.

Pärast vormimütside ühtlustamist jäi Nõmme gümnaasium ustavaks tumesinisele samele ja kullale.

Kaugel Koplis asetseb riiklik õppeasutus — Tallinna Tehnikum, mis tekkis ka varemte gutsenud tehnilise õppeasutuse liitmisel.

Mütsi värviks otsustati valida pruun samet, sest tehnikumiõpilasil, eriti masinaehituse- ja elektrotehnika osakonna õpilasil, tuleb kokkupuutumisi metallidega. Samuti tuletab pruun värv meele metallide oksüüde.

„Videviku-akadeemlaste“, Tall. IV gümna. ja VII reaalk. koolimütsid on pärit XVII sajandist, võetud paavsti mütside eeskujul, mis tol ajal olid väga moes.

Edaspidised moemuudatused sundisid ka IV gümna. (end. 2. gümna.) koolimütsi muutma esialgset kuju (nurgad, mis mütsi liiga silmapaistvaks tegid, tehti kitsamaks). 1921. a. muudeti müts ja kinnitati II tüü. gümna. koolimütsiks (must samet), hiljem lisandusid mustale sametmütsile beezid paelad.

Tohoh! Kuhu ma pidin unustama meie taidurite „akadeemia“?

Tunneme kõik punastes mütsides noori

skulptoreid, portretiste, peisaziste, graafikuid jne., aga vähesed mäletavad, et nad aastat mõni tagasi kandsid hoopis teistmoodi mütsi.

Esimene müts oli hall, pruuni äärega, milline kombinatsioon saadi värvide proovide ja katsetamise teel. Aja jooksul muudeti mütsi serv lillaks, mis oli samuti katsetamise tulemus.

Kuid oh häda! Öhtukolledži müts, sarnanedes värvilt Kunstikooli omaga, tekitas segadusi: ei suudetud õhtuti hämaras valguses kahe eri kooli mütsi vahel vahet teha.

Nõnda tehtigi hr. P. Luhteinale ettepanek, koostada uue mütsi kavand.

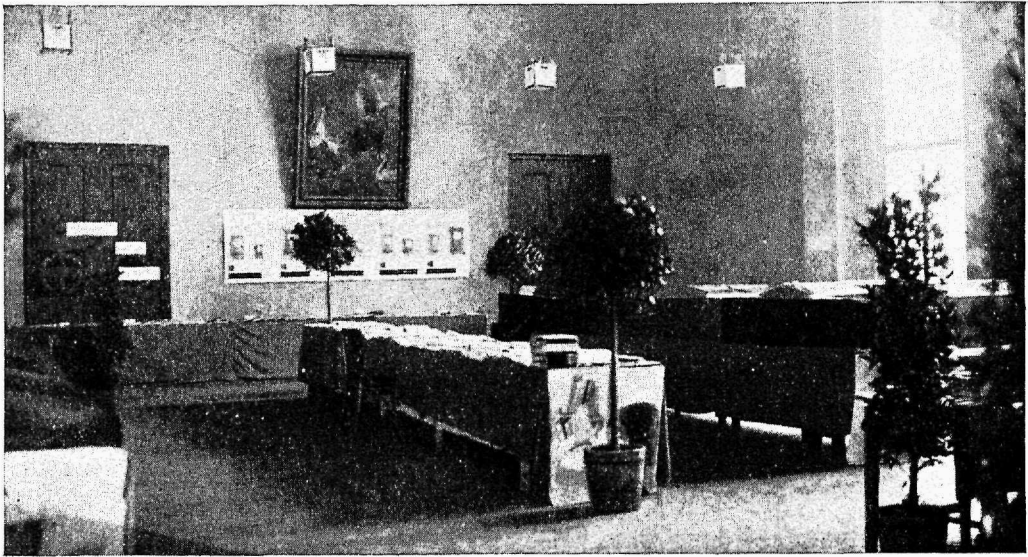
Hr. Luhtein valis mütsi põhivärviks punase kui kunstivärvi. Samuti mütsi äärel esinevad värvid on valitud teatavate sümbolite alusel: valge sümboliseerib puhtust ja roheline — apokalüptilist, kõikide tαιete lähtepunkti — natuuri. Vanemate klasside õpilaste mütsidel võime hoomata kolme kilpi, mis on kõrgema taide tunnuseks. Müts ise on kaheksakandilise laia pealsega, et olla ka kujult teiste koolide mütsidest erinev.

Jäädi esitatud kavandi juure ja kirjeldasele vastav müts võeti meie kunstijüngerite poolt tarvitusele.

Prantsuse keelt ja -kultuuri propageeriv kool Tallinnas on Prantsuse Lütseum.

Mütsi leidmiseks pöörduti Prantsusmaa poole eeskujude leidmiseks. Tarvitusele võeti prantsuse madruste mütsiga sarnanev punase tutiga müts, mille all oli valge pael, ulatudes ühest äärest teise üle mütsi. Mütsi äärel ilutses „Lycie Français“. Küljele asetati eesti ja prantsuse rahvusvärvidega šetoon, mille asemel ajutise teisendina esines täisnelinurkne sini-must-valge pael, millel oli väike prantsuse värvidega roset.

Hiljem muudeti müts, kasutades jälle eeskujuna prantsuse mereväge, seekord kadette. Uus müts, mis nüüd on erinev tütarlaste omast, evib laia neljakandilise läikivast nahast noka. Esiküljel on pronksvärvilisest nõõrist õmmeldud tammeoks tähtedega „L. F.“,

Raamatunädala suurüritus – raamatunäitus

kuna küljel on mattpronksid nõõbid, millede vahele on seotud liikuva sõlmega metallnõör.

Tütarlapsed said tumesinisest sametist ülespoole kumerate servadega kübara, mis on mitmel korral läbi tikitud ja mille küljel asetseb lai sini-must-valge siidpael prantsuse värvidega rosetiga.

Tallinna tähtsamaid poistekoole on kahtlemata „Gusti-Aadu“, mille „katte“ päritolu ulatub tagasi möödunud sajandisse, nimelt aega, kus kool sai endale lipu. Lipu värvideks võeti kubermanguvärvid, sest oli ju tol ajal kool kubermangukooliks: järelikult pidi kandma ka viimase värve.

Nojah, mõeldakse, et mis on siis mütsidel ja viimase värvidel ühist tolle lipuga. Aga põhjus on see, et Eesti Vabariigi algaastail kool sai endale sinise mütsi, mille servadele asetati kooli (s. o. end. kubermangu) värvidega pael, mis hiljem hr. Ööbiku ettepanekul kinnitati mütsiääreks.

Et käsitleda Tallinna tütarlaste komertskoolide vormimütse, tuleb vaadelda ka komertskoolide enda lühikest ajalugu, sest mütside arenemislugu on sellega lähedalt seotud. Vahepeal peaks ütleva, et majanduslikud koolid: komertskoolid, kaubanduskoolid, äriduskoolid jne. olid varem üle riigi ühtlustatud roheline värvi poolest. Erandina tüt. kaubanduskool Tallinnas kandis lillat mütsi. Roheline värv loetakse n. ü. „majandusevärviks“ ja seepärast on ka kõik meie „kommed“ seda värvi kandma pidanud.

Samuti on omast kohast huvipakkuv nende koolide märk. See kujutab piklikku kombinatsiooni madudega, mis jälle pärit juba rahvusvahelise kaubanduse alalt.

Kuidas said aga meie „komme“ tüdrukud endile need kuulsad ja hästi läbilõõnud värvid, sellest allpool.

Kirjutati 1911. aasta lõikuskuu 18. päeva, kui otsustati tarvitusele võtta Moskva Nikolai

Tütarlaste Kommertskooli eeskujul erilist tumerohelisest kalevist sirmita mütsikest kaubandusliku erimärgiga, kuigi selle kandmine esialgu polnud sunduslik, muutudes viimaseks alles aja jooksul.

Tuli Maaõnne ja ühes sellega elukallidus, mille tagajärjel täpselt viis aastat pärast mütsi tarvitusele võttu tühistatakse vormimütsi kandmise kohustus ajutiselt.

1917. aasta paastukuu 23. anti vanemaile klassidele luba nende palvel kanda vormimütsi nokaga, koolimärgi asudes vasakul küljel. Sama kehtis kaubanduskooli õpilaste vormimütsi kohta, mille värv oli lilla. Pärast mitmesuguseid vahepealseid muudatusi võttis Kommertskool tarvitusele roheline bareti kolmest kollasest triibust moodustatud kolmnurgaga.

1936. a. kevadel lahkus 3-aastase Kaubanduskooli viimne lend, kes olid viimased lillade mütside kandjad selles koolis. 1938. a. kevadel lahkus Kommertsgümnaasiumi viimane lend, kes olid ühtlasi selle kooli viimased „nokkmütsikandjad“.

Alates 1935. a. on komertskoolide vormimütside muudatused läbi viidud HM sellekohaste korralduste põhjal.

Ajaratas veereb ja ühes temaga vajuvad sündmused unustuse hõlma, märkimatuna üheski kroonikas...

Ja kuri isand Surm neelab inimesed, kes neist sündmustest võiksid jutustada tulevastele põlvedele.

Ikka tihedama, tihedama loori alla matub aeg sündmused, mida pole kirjutatud kroonikaisse ega trükitud raamatuisse.

Ajaratas veereb, aga vana Tallinna tänavail võib veel kaua kohata röömsavärvilisi koolimütse, millede tegelikust loojaist juba praegugi mõned on avastamatuiks või kuidagi legendaarseiks muutunud.

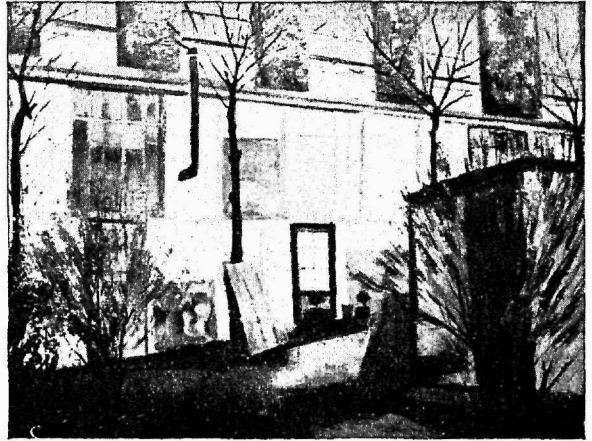
Ilmar Reidi

Keeleharrastajaile

Vähe on sellest, kui eesti õigekeelsuse omandamine pürdub ainult vabanemisega jämedaist ja ilmseist keelevigadest. Gümnaasiumiõpilased peaksid hakkama tungima ka mõnedesse keelepeenustesse lauseehituse, sõnajärjestuse, sünonüümika ja üldse sõnavara alal. Alles siis, kui meil hakkab olema niisuguse peenema keeleoskuse haritlasi, võib kõnelda eesti kultuuri tõelisest tõusust.

Halvemate keelendite asendamisi parematega

1. MITTE vereringe, vaid vereringlemine; „vereringe“ on lühidustöbi. Mitte iga lühem vorm pole hää.
2. Ärge tarvitage „jälle“ asemel „taas“. See-sugune sagedane taas-sõna tarvitamine on teatav moehaigus viimasel ajal.
3. Moetöbi on -tis sõnades: asutis, kirjutis, ehitis; parem asutus, kirjutus, ehitus. Parem on iseenesest mõista ka jutustus, luuletus, kirjeldus, harjutus, mõistatus.
4. Mitte üllatunud, vaid üllatatud; sõnast üllatama ei ole hää tarvitada uma-refleksiivi. Parem on seda väljendada passiiviga. Nii on ka soome keeles, kust sõna üllatama on laenatud. Küll aga võib refleksiivi tarvitada sõnast „hämmastama“: „ta oli hämmastunud.“
5. Mitte üksildus, vaid pigem üksindus.
6. Ka sõnast kostma ei sobi tarvitada refleksiivi „kostuma“, sest et kostma on juba iseenesest intransitiivse tähendusega. Ka E. Muuk taunib oma „Väikeses õigekeelsus-sõnaraamatus“ vormi „kostuma“ tähenduses „kõlama“. Sõna kostuma on küll olemas, aga ainult tähenduses „pehmenema, sulama“ (näit. lumi). Ainult selles tähenduses on „kostuma“ õige.
7. Ärge tarvitage ebakohaselt sõna „too“ sääl, kus sobib paremini see. Sõna too sobib ainult ajalisel ja ruumilisel kauge-mate asjade ja nähtuste tähistamiseks, see osutab lähemal olevaid.
8. Halb lühendus on ka tähelik protähelepanelik. Tähendatagu ka, et viga on ütelda tähelepanu omistama; õige keelend on tähelepanu pöörama või tähelepanu pühendada millelegi.
9. Sõna kahjutuli on tarbetu uuendus; parem on tulikahju või veel parem lihtselt tulekahju.
10. Verbi kuulma ei ole hää konstrueerida mas-vormiga, mida viimasel ajal on hakatud liialdatult tarvitama: kuulsin teda laulmas, tuletõrjet kuuldi ruttamas õnnetuse kohale; parem on „kuulma“ puhul vat-lühend: kuulsin teda laulvat, — tuletõrjet kuuldi ruttavat õnnetuse kohale.

A. KESNER

„Maastik“

Verbi nägema puhul võib kergemini tarvitada mas-konstruksiooni, mil on teatav erinev varjund vat-lühendist: nägin teda kündmas (s. o. kündmisega tegutsevat, kündmisega tegemises olevat); aga: „nägin teda kündvat“ (lihtselt = nägin, et ta künnab).

Parandusülesannete lahendused

„Tuleviku Radade“ number 32-es antud keeliste ülesannete lahendused (tehtavad parandused on trükitud sõrenduses). Jälgitagu ka sõnajärjestust.

1. Enne kui hakkate ümber kirjutama seda värvide loetelu, koostage kirjutus, milles loetlete kõik need elusolendid, kelledel on olvad neid värve.
2. Krahvinna, kes igatses rahu ja üksinduse järele, oli nagu tagaajajate eest põgenenud oma hiljuti restaureeritud (ehk enaldatud) lossi ja püüdis sääl sõnakuulelikult ja täpselt järgida (e. seirata) arstide eeskirju, et parandada oma vapustatud närve, millede nõrkus oli ta sagedate haigestumiste põhjuseks. Enamasti (või suuremalt osalt) esinesid valud ta laubas ja tegid talle olemas-olu vahel päris väljakannatamatuks (või uue sõnaga: seermatuks). Ka oli tal vereringlemise häireid?
3. Kuidas sa võisid arvata, et see nähtus on nii lihtne? Kui sa seda tähelepanelikult olbad, siis jõuad varsti veendumusele, et see on õigupoolest üsna keeruline.
4. Ennekõike ruttas see isevalitseja restaureerima (e. enaldama) aadli eesõigusi, kelle abi ta tahtis kasutada oma auahnete plaanide teostamisel.
5. Olin üllatatud, kui saabus hälitav (e. alarmeeriv) teade, et välismaalaste tagakiusamine oli uuesti alanud.
6. Kostis tulekahjuhälin ja varsti võis kuulda tuletõrjet ruttavat õnnetuse kohale.

Johannes Aavik

Valli Toonet

Nõmme gümn.

«Tul. Radade»

tutvumisõhtu

16. 12. 38.

Ülal - nurk teelauast; laua otsas toimet. R. Rebas.
All - koosviibimisest osavõtjad; paremalt esimene „Tul.
Radade“ nõuk. esimees dir. A. Kuusik.

REEDEL, 16. det. kell 8 õhtul leidis aset Gustav Adolfi gümnaasiumi aulas tulevikuradade omavaheline kirjandusmuusikalise sisuga teeõhtu, mis oli mõeldud ühtlasi nii meeleolu- kui ka tutvumisõhtuna. Teeõhtust osavõtjad olid „Tuleviku Radade“ toimkondade liikmed Tallinnast ja Nõmmelt; peale nende oli palutud veel mitmestki koolist õpilasi teeõhtu eeskavalise osa täitjaina. Kohale oli ilmunud aga veel teisigi asjastuhvitatuid: EKESKO't esindas hr. dir. A. Kuusik; ühtlasi oli ka teeõhtust osa võtma palutud õpilastoimkondade vanemaid. Kui osavõtjaid paluti teelauda, jättis viimane oma maitsekate kaunistuste ja koduse küünlavalgusega kõigisse väga hubase mulje.

Avasõna ütles ajakirja toimetaja hr. R. Rebas, kes muuseas rõhutas kokkutulemise otstarvet ja avaldas lootust, et nimetatud õhtu ei jää Tallinna tulevikuradadel viimseks, küll aga on loota edaspidigi sääraseid.

Kui küllaldaselt oli juba hävitatud võlleibu ja kooke sosistava vaikuse saatel, tegi algust eeskavalise osaga Nõmme gümnaasiumi ja ühtlasi ka konservatooriumi õpilane Meinhard Kask, esitades viiulil kaks pala. Meeldiv ettekanne kutsus kuulajailt esile sooja kiiduavalduse.

Järgmisena kandsid ette IV gümn. õpilased Angeelika Vares ja Henni Põldsaar ooper-operett-komöödia-tragöödia „Kas sa nägid minu nina?“ See humoristlik ettekanne

oli väga rabav ja mõjus just oma omapärasuse ja ootamatuse tõttu. Tänu esinejate julgusele ja loomutruule mängule õnnestus hästi seegi ettekanne.

Järgmiseks ettekandeks oli ballett „Mustlastants“ väikeselt Nõmme progümn. õpilaselt Ina Trankmannilt. Kuna oli tegemist õhtu noorima esinejaga, pakkus huvi, et mida selline pisike tüdrukuke ka suudab. Selgus, et väike Ina täitis ülesande suure innuga ja tema temperamentsed tantsuliigutused ja miimika said sooja poolehoiu osaliseks.

Järgmisena esitas Prantsuse Lütseumi ja konservatooriumi õpilane Stella Kiivet klaverisoolo. Ettekanne osutus kõigiti õnnestunuks nii mängutehniliselt kui ka pala valikult.

Vahepeal jäädvustati mõningad meeleolurikkad hetked fotoplaadile ja asuti jällegi eeskava jälgima.

Sõnalise osa täiteks luges hr. Rebas mõned luuletused viimaseist „Tuleviku Radadest“ ja jutustuse, milles käsitleti ebausuga seoses olevaid küsimusi. Jutustus oma omapäraste motiividega kutsus kuulajais esile teatavat põnevust ja üllatust. Viimase ettekandega seoses oli ka väike huvitav vipeerus. Nimelt oli hr. Rebas vahepeal segi ajanud oma lugemismaterjali. Tänu tema külma-verelisusele ei osutunud see asjaolu aga segavaks, vaid vastupidi — suurendas veelgi huvi jutustuse edaspidise arenemise vastu. Hiljem alles selgus, et fantastilise lõpu oli põhjustanud üks kadunud leht. Järgnes soololaul IV gümn. õpilaselt Evi Priskarilt. See oli sõna tõsisel mõttes „soolo“, sest saatja haigestumise tõttu tuli esinejal laulda üksinda. Seetõttu ilmnisid mõningad akustilised puudused, mida klaverisaade oleks kindlasti varjanud. Sellelegi vaatamata jättis ettekanne hea mulje.

Teiseks tantsuettekandeks oli Tamara Truupätsi ballett „Postimees“, mis pakkus samuti meeldivat pilti. Veidi segavaks osutus asjaolu, et klaverimängija polnud tantsijaga hästi kokku harjutanud.

Ettekannete osa lõpetas Riikliku Inglise Kolledži õpilane Heidi Krevald meeleoluloova akordeoni-mänguga, mis edaspidi kujunes tantsumuusikaks. Teeõhtu korraldamisel polnud „eelarves“ tantsu ette nähtud, kuid tänu toimetuse nõukogu esimehele hr. dir. A. Kuusikule lõppes see omavaheline õhtu õpilaste soovide kohaselt tantsuga. Sellele „üllatusele“ reageeriti ka nähtava heameelega.

Teeõhtu lõpetavad sõnad ütles hr. dir. Kuusik, kes mainis, et ettekanded võinuksid olla esitatud veelgi kindlamalt ja et samaselt korraldatavad omavahelised õhtud ka edaspidi aitaksid tugevasti kaasa esinejaile vajaliku julguse ja kindluse kujundamisel.

Üldiselt jättis õhtu nii korraldajaile kui ka külalisile soodsa mulje, pakkudes oma sisuka kavaga mitmesuguste huvidega publikule küllaldast naudingut.

Valli Toonet

GRAND HOTELL Moskvas, kus toimus hiljutine Moskva maleturniir, millest ka PAUL KERES osa võttis

HEINO KIRT

Tõrva gümn.

E N D I N E K O O L I M A J A

Maja, kus ma ela praegu,
koolimaja ollu ta.

Tema küll om nännu aegu,
mida ei saa kujuta.

Tema halle seinte vahel
jaetu tarkust lastele.
Pikk om mälestuste-ahel,
mis ta võis meil' vestelda.

Siin om noore õppin tähti;
siin om tettu koomuskit.
Nii kui vähegi sai mahti —
tuudi välja mõni trikk.

Sis kui „koolimeister“ tuli
ühel kõrvust kinni võtt.
Küll sis valu takan olli;
mõne „pääle tunne“ jätt.

Aga kestu sellest hoolse;
tetti jälle tõnekörd.
Kooli tuudi üten kasse,
mõni vana koeramõrd.

Nii siin eleti ja olti,
nii neist mehe saievi,
harva tagasi viil tulti;
minekit kik kaievi.

Praegu om vaid koolimaja
elanike kasute.
Noore, mis teil olli vaja,
seda siit sai tasute.

Mõnda vanadest taluehitustest

Tänapäeva kõikjaletungiv „moodne aeg“ on haaranud isegi meie taluehitusi. Ikka vähem ja vähem näeme matkates maal uusi hooneid, mis on kooskõlas eesti taluehituse kultuuriga; enamasti meenutavad aga need ehitused mõnda halvasti järeleaimatud alevi- või agulimaja.

ROOTSIS alustati juba varakult taluehituste kultuuri uurimisega ja mõningad aastad tagasi külastasid rootsi uurijad ka Eestit, et selgitada saartel olevate ehituste kultuurilist kuuluvust. Uurimise tulemusena esitasid nad Eesti Rahva Muuseumi Rahvateadusliku osakonnale väite, et Eestis on taluehituste suhtes valitsenud rootsi ehituskultuur. Et lükata rootslaste väidet ümber, hakkas ERMR osak. omal algatusel uurima eesti taluehituste kultuuri.

Et edukalt uurimist läbi viia, selleks rakendati tegevusse Tallinna Tehnikumi ehitustehnika-osakonna õpilasi kui asjatundjaid ehitustehnilisel alal. Alljärgnevad andmed ja joonised on saadud Tallinna Tehnikumi ehitustehnika osakonna V klassi õpilaselt Peeter Palult, kes möödunud suvel täitis oma suvist praktikat ERMR osak. juures.

* * *

Joon. 1 näeme suitsutare plaani, mille juures töötas P. Palu tänavu suvel. Plaanistatud hoone asub Harjumaal Hageri kihelkonnas Kirikla külas Järve talus. See on tüübiline eesti suitsutare, mille vanus on üle 100 a., kuid seejuures on ta hästi tervikulisena säilinud. Põhjaplaanist näeme, et hoone välismõõdet on $22 \times 8,5$ m ja suurimaks ruumiks on reiaalune (Lõuna-Eestis sama ruumi nim. rehealuseks), kus pektakse vilja ja hoitakse, reiaaluse vaba olles, mitmesuguseid tööriistu ja sõidukeid. Reiaalusest pääseb vasakule ruumidesse, lattu ja haganikku. Laos hoitakse mitmesuguseid majapidamistarbeid, kuna haganikus olid vanasti puhtad haganad, mida lisati tarbekorral teradele juure. Reiaalusel on vastastikku kaks suurt ust ja nende uste peäülesandeks on õhuliikumise tekitamine sarjaga vilja puhastamisel. Paremale poole reiaalusest jäävad eluruumid. Eluruumidest tähtsaim on rehetuba, kus kuivatatakse vilja. Et rehetoas on alati soe, siis elavad siin vanemad inimesed, kuna noored armastavad elada rohkem kambris. Huvitav on rehetoas suur ahi, mis võtab enda alla $\frac{1}{5}$ rehetoa põrandapinnast. Rehetoas magatakse ka ahju peal, milleks on lahtise kerise peale pandud suur paekiviplaat. Ahju täpsemat ehitust selgitavad joon. 1 toodud lõiked a—a ja b—b. Eluruumide põrandad on muld-põrandad või kaetud paekivi-plaatidega.

Teine tähtsam hoone taluhoonete liigis on ait (vt. joon. 2), mis jaguneb kolme ossa: 1) viljaait, 2) kuurialune (enamasti eest lahtine

ja 3) riideait. Aida põrand on kaetud poolpalkidega, milliste siledamad pooled on pööratud üles.

Akende ja uste avad on rajatud kirvega ja on enamasti ruudukujulised. Akende ees on tavaliselt klaas, kuid ilma klaasideta akendele on löödud pulgad ette, et väikesed loomad (hiired jne.) sisse ei pääseks. Akna ava suurus on viimasel juhul 20×20 kuni 10×15 sm.

Tehnilistest üksikasjadest võiks siin mainida suitsutarede ja aidade kohta järgmist:

Katuselatid on sarikaile kinnitatud viisväärtide või pulkade abil.

Aitadel vundament puudub ja kogu hoonet kannavad nurkade alla asetatud kivid. Seetõttu on alumised palgid maapinnast kõrgemal, mis hoiab neid mädanemise eest.

Seinapalgid on tavaliselt tahumata, samblarenn (vara) on palgi alumise külje sees.

Üldiselt eesti elamu üheks tüübiliseks tunnuseks on õlg- või (saartel) pillirookatust, mis läheb kõigist hoone osadest tervikuna üle (vt. joon. 3). Kujult esineb kaks katuse tüüpi: 1) kelpkatust (vt. joon. 1 ja joon. 3) ja 2) poolkelpkatust (joon. 2 parempoolne osa). Teiseks tüübiliseks tunnuseks on ristnurk, mis jätab hoonest ilusa ja täiusliku mulje, kuna tappnurk näitab, nagu oleks hoone alles pooleli (vt. joon. 4).

Tüübiline taluehitus on vähe säilinud ja neid, mis on järele, lammutatakse armuta. On arusaamata, miks püütakse nii ilusast vanast rahvapärasest ehitusstiilist loobuda, et selle asemel tuua maale, nagu eespool juba mainitud, mingit aguli- või alevimaja tüüpi, millel on pealegi vene stiiliga sarnlevad näotud aknad ees. Väide, et praeguse kultuuri juures ei saa enam sääraseid vanu elamuid kasutada, on õige, kuid ehitatagu siis moodseid ja kõigiti ajakohaseid elamuid, mis ka on rahvapärased ja kooskõlas meie rahvusliku ehituskultuuriga, sest milleks öieti laenamine teistelt, kui meil on omal palju paremad hoonetüübid. Milleks loobutakse õlg- ja pillirookatustest, mis on kättesaadavamad kui kõik teised katused, mis tuleksid arvesse taluehituste juures. Väide, et õlg- ja pillirookatused on tuleohtlikud, on õige, kuid tänapäeval on küllaldaselt vahendeid ja menetlusi nende immutamiseks. Samuti ei tohiks loobuda ilu mõttes ristnurgast elamute juures.

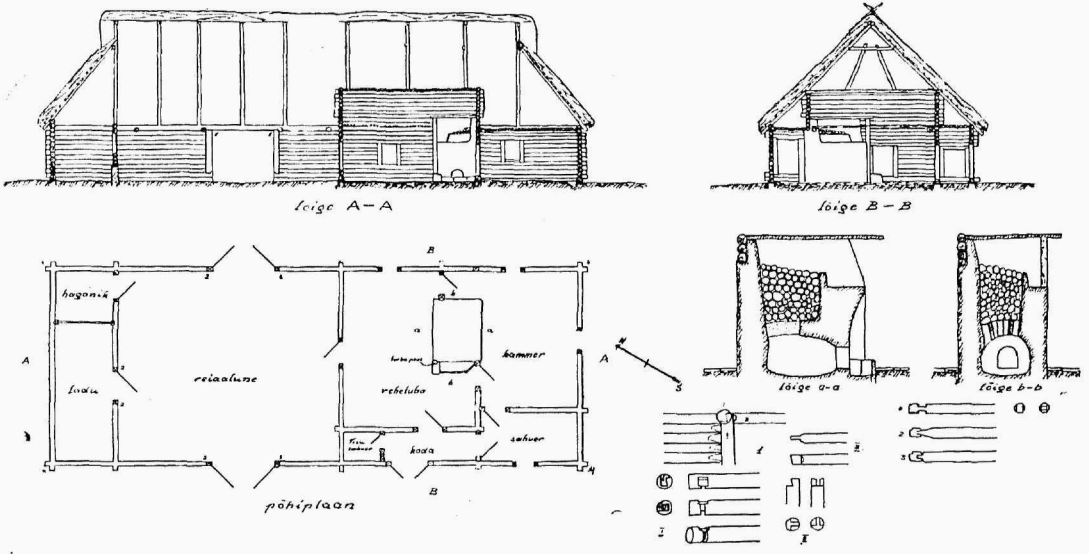
Lõpuks joon. 3 näeme vana eesti ehituskultuuri, kus on katuse abil antud ilus tervikuline kuju. Joon. 4 esitab aga tänapäeval meil esinevat „moodset“ elamut (joonistatud maja asub Harjumaal Väänas), mida on valus vaadata, kuid omanikud on uhked oma „ajakohasele“ ja „moodsele“ eluasemele.

On selge, et säärane teguviis on raskeks kaotuseks meie rahvuslikule elamukultuurile.

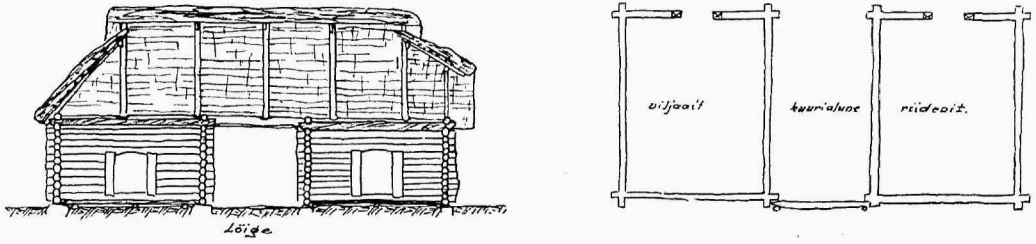
Arvo Maidle

Switsukare.

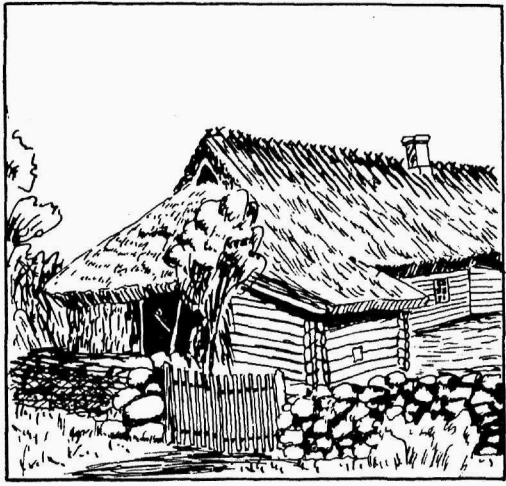
Kaagari kihelk. Kirikla küla, Järve loma.
Joonestanud Peeter Dala 1938. a. suvel.

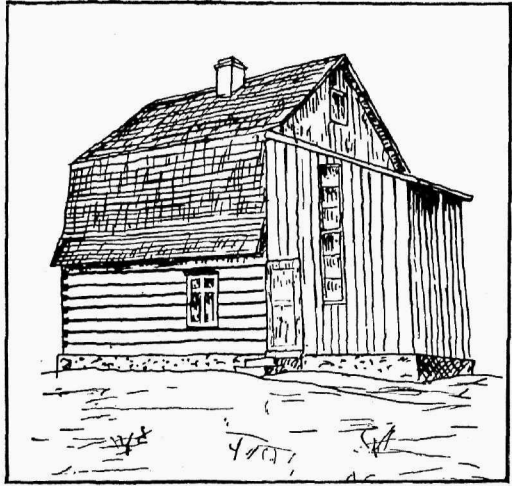
Joon. 1

Joon. 2

Joon. 3

Joon. 4

SPORT

Eugen Päsmel

Sfs. „Kalevi” uuisiklejate klubi

ENNE maailmasõda oli ainult gümnaasiumide abiturientidel võimalus õppida tantsu ja ühtlasi koolipidudel tantsida. Sõja-ajal aga olid keelatud igasugused lõbustused ja peod, ning õpilased hakkasid kasutama tantsimiseks liivälja. Liiväljad kihesisid uiskudeta jalutajaist, kes muusikaga koos muutusid keerlevaks massiks, takistades tegelikku uisutamist, rääkimata sellest, et need jalutajad tõid ka liiväljale oma jalatõudega palju liiva, mis omakorda nüritas uiske ja raskendas üldse uisusporti niisugusel liiväljal. Säärane üliirietes tantsimine jääl võimaldas kergesti külmetamist, kuna ülemine kehaosa higistas, jalad seejuures aga tihti külmetasid.

Veel meie iseseisvuse algaastail harrastati ohrtrasti tantsimist jääl ja liiväljaküllastajaid oli palju. Hiljem koolivalitsus keelas kooliõpilastele liiväljal tantsimise ja kontrolliks liikusid liiväljadel kontrollkooliõpetajad. Moodsed tantsude levimisega tekkis rida tantsuõpetajaid, kes hakkasid korraldama praktikaõhtuid ja need tõmbasid enda juure viimasedki tantsijad liiväljadelt.

Vabanedes tantsijaist ilmus aga liiväljale teine pahe. Hokimängu levimisega hakkas suurenema panšidel sõitjate arv. Panšide õhuke tera on sirge ja võimaldab sirgjoonelist kiiret sõitu, mis on mõeldud ainult hokimängijaile; teistele, eriti tütarlastele nende uiskude muretsemine on mõttetu ja üleliigne raharaiskamine, sest need uisud teevad jala kohmakaks ega lase kõiki mõnususid ära kasutada, mida jää võib pakkuda uisutades aeglaselt harilikudel iluiskudel. Kes tahab harjutada kiirusõitumist, see ostku juba spetsiaal pikad kiirusõidu-uisud (norra uisud).

Ja kui keegi omab iluuiske, käib järjekindlalt liiväljal muusika saatel sõitmas koos partneriga, miks ta ei õpi ära uiskudel mõnd jäätantsu, mis mitmekesistaks liiväljal viibimist ning pakuks värskes õhus huvitavat naudingut? Selleks, et tantsida jääl, pole tarvis olla iluuisikleja, aitab sellest, kui sõitja, kes tunneb rütmi, seisab kindlalt uiskudel, oskab ka tagurpidi sõita, kolmikut ja üleastumist teha.

Jäätantsudest võiks nimetada valssi, mida tuntakse paljudes variatsioonides: kolmik-valss, viini-valss või Schoeler-valss; viimane on pärit Viinist, valsside ja üldse iluuiskelemise kodulinnast, kus just käesoleval hooajal otsustati välja töötada kindlad jäätantsude sammud. Kuulsa norra iluuisikleja Sonja Henie ja viinlase Karl Schaeferi sõiduga Ameerikasse on seal ja Kanadas kõik nakatatud iluuiskelemisest ning jäätantsust, muidugi suurt tõuet sellele on andnud Sonja Henie filmid. Ameerikas tantsivad terved liiväljad, peetakse tantsuvõistlusi, antakse välja eriajakirju, kus võib leida uute ja moodsete jäätantsude samme jne.

Jäätants on kerge ja kiirestiõpitav. Meie oludes võib seda õppida jooniste järele või vastavali kursustel, millest noorsugu küll peaks olema huvitatud. Peetagu mees, et rütmiline jäätants muusika saatel on värskes õhus ilusamaid ja nauditavamaid lõbusid. Joonisel nr. 1 toodud valsi õppimisel tuleb partnerit hoida peagu samuti nagu hariliku valsi juures, erinevus on ainult sammudes, hoos ja liuglemises. Jäätantsus peetakse välismaal võistlusi Rahvusvahelise Uisuliidu reeglite järele; meil senini tantsijate vähesuse tõttu pole veel võistlusi olnud. Jäätantsus hinnatakse rütmi, hoogu, ilu ja eriti sulavat koostööd. Et hästi tantsida, selleks on igati kasulik iluuiskelemise põhireeglite tundmine.

Peab tähendama, et hea jäätantsija pole veel hea iluuisikleja. Iluuiskelemine nõuab rohkem aega, indu ja püsivat tööd. Kellel aga puudub üldse huvi tantsu vastu, see tehku algust iluisklemise esimeste kaartega. Sealjuures ärge unustatagu, et iluuiskelemine paneb töötama mitte ainult lihased, vaid ka peaju, arendab mälu, esteetilist ja musikaalset tunnet, indu, distsipliini, järjekindlust, täpsust, julgust ja maitset, mida kõik vajame. Selle spordialaga üldjoontes tutvumiseks tähendan, et iluuiskelemine jaguneb nelja järku: 1. koolisõit, 2. vabasõit, 3. paarissõit ja 4. grupisõit.

Koolisõit koosneb Rahvusvahelise Uisuliidu poolt kindlaksmääratud liiharjutustest (vaata joonis!). Eestis kõik need koolisõidu-harjutused on oma raskuse koefitsiendi järele jaotatud nelja klassi, kusjuures kõige kergemad harjutused on neljandas klassis. Iga klassi sooritamisel Talispordiliit annab välja vastava märgi tunnistusega. Et rahvusvahelistest võistlustest osa võtta, on vaja sõita osata kõiki koolisõidu-harjutusi. Nende harjutuste täitmisel hinnatakse kõige pealt korrektset ja õiget joonistust jääl, normaalset pingusteta kehahoidu, ühetaolist hoogu ja liikumist, joonise kolmekordset katmist ja lõpuks joonise suurust. Iga harjutus omab oma raskuse koefitsiendi, millega võistlustel korrutatakse täitmise hinnang. Nimetatud koefitsient kõigub 1–5, kuna harjutuste täitmist hinnatakse 0–6. Sõita tuleb iga kooliharjutust 3 korda paremal kui ka vasakul jalal. Nende harjutuste täitmine nõuab mitte ainult jalgade tööd, vaid kogu keha lihaste tööd, eriti õlgade ja puusade tööd, seejuures rõhutades terve keha elastsust, paindumist, graatsiat, ilu jne. Võistlustel annab koolisõit kõige rohkem punkte ja on võistleja võimete hindajaks. Koolisõit on põhiliselt iluisklemisele ja talle tuleb võrdlemisi palju aega pühendada.

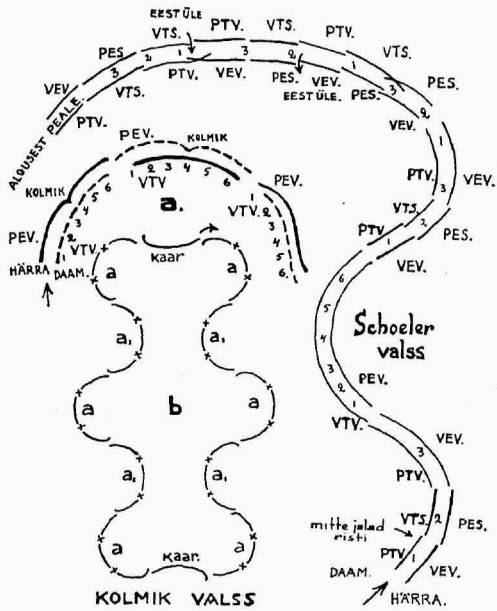
Vabasõit, mis tavaliselt võistlustel kestab meesl 5 minutit ja naistel 4 minutit, koosneb vabaharjutustest, piruettidest ja teistest ülemineku- ja tantsusammudest ning kombinatsioonidest. Vabasõidus on tähtis peale kombineerimise- ja loomisvõime veel julgus, mälu, enesevalitsemine, püsivus, vastupidavus, nagu igas teiseski jooksus ja spordialal, võimalikult siin veelgi suuremal määral. Kuid üks on kindel: ülepingutus siin ei teki, sest sõitja võib oma äranägemise ja võimete kohaselt kasutada talle määratud sõiduaega. Siin pole rekordi saavutamist, samuti tulemusi ei mõõdeta meetripuuga ega sekundinäitajaga, vaid esteetilise tundmisega, mispärast pole karta kahjulikkust, kuna puudub maksimaalne ülepingutus. Vabasõit on iga iluiskleja oma vaba looming, puht-indiivuaalne, kuigi mõnele kergem, teisele raskem, sest kõik oleneb siin isiku temperamendist, rütmist jne.

Ilusamaid alasid iluisklemises on paarisõit. Paarisõidus hinnatakse kava raskust ja sisu mitmekesisust. Tähtis on veel harjutuste täitmise ilu, hoog, harmoonia, kindlus, rütm, kehahoid ja eriti kooskõlastatud ühtlane sõit.

Grupisõit koosneb korruga mitme isiku sõidust, kusjuures sooritatakse üks harjutustetervik. Siin on samuti tähtis hea koostöö.

Andes lühikese pildi iluisklemisest kui ilusaimast talispordialast, mida meil noorus, eriti poisid, on jätnud sõiti, ja kus oleks veel nii mõnelgi võimalus lõigata loorbereid, arvan, et mida varem tehakse algust, seda parem, sest see spordiala, nagu tenniski, nõuab aastaid. Olgem huvitatud iluisklemiseku ka jäätantsukursustest! Võtke senisest rohkem noortevõistlustest osa! Õppige kõik iluiskudel tantsima!

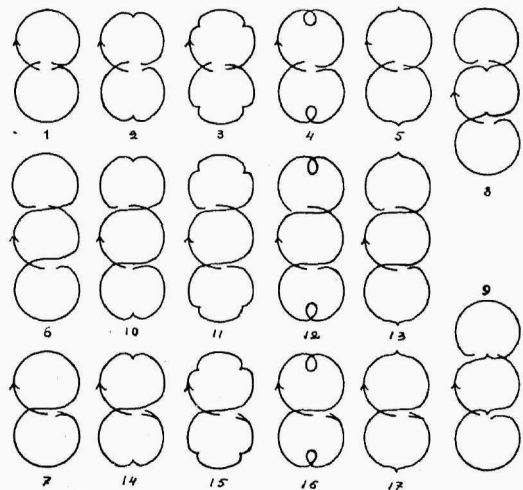
Eugen Päämel

Joon. nr. 1.

Iluisklemise koolisõidu-harjutused

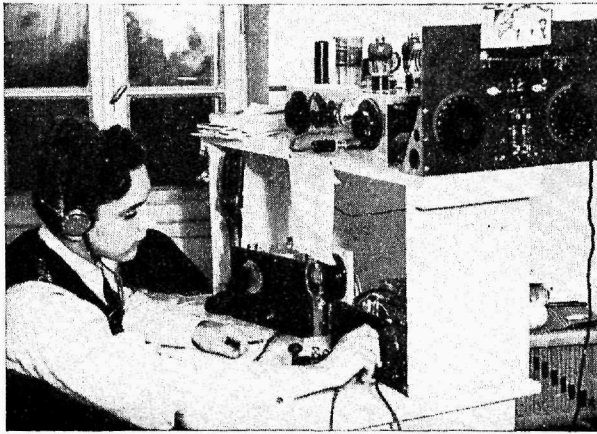
- 1) Kaar; 2) kolmik; 3) kahekordne kolmik; 4) silmus; 5) vastukolmik (klammer); 6) vahetuskaar; 7) kaheksa ühel jalal; 8) kääne, 9) vastukääne; 10; 11; 12; 13) vahetuskaar kolmikuga jne.; 14; 15; 16; 17) kaheksa ühel jalal kolmikuga jne.

Joon. nr. 2.

Kolmik- ja Schoeler-valss

P = paremal jalal; V = vasakul jalal; E = ettesuunas; T = tagasuunas; V = välja (välisel uisukandil); S = sisse (seesmisel uisukandil); VEV = loe: vasak ette välja; a = kolmik-vals sammud; a = sama, kuid alatud teise jalaga; b = üldine kolmik-vals skeem, kus ristiga on näidatud kolmikute kohad. Kaare sooritavad: daam - paremal, härra vasakul jalal. Numbrid näitavad takti.

Ants-Tõnis Piip

H. Treffneri gümn.

Lühilaine- amatöörism

PEAAGU iga tänapäeva kultuurinimene on ühel või teisel juhul käsitlenud mõnd raadio-vastuvõtjat. Kui vastuvõtja omab ka lühilaineosa, siis on kuulaja, kel on küllalt kannatust ja veidike ka sellekohaseid teadmisi, kindlasti kuulnud mõnd ülemeresaatjat. Võib-olla on ta isegi kuulnud mõningail laineil, nii umbes 80, 40, 20 ja ka 10 meetri ümbruses, omapäraseid kõnelusi, mis koosnevad harilikult igasugustest vohikule kabalistlikest sümbolitest ja kõnekäändudest, nagu: YL, CQ, 73, DX, OM, WAC, XMTR, G5ML, RST jne. Nende salapärase kõneluste keeleks on tavaliselt inglise keel kõigis võimalikes ja veel sagedamini võimatus hääldamis- ja tarvitamisviisides. Mõnikord on seal kuulda isegi sulaselget eesti keelt, kuid segatult eelmainitud saladuslike tähtede ja numbrite gruppidega. Neid kõnelusi leidub mitmesuguse häälekvaliteediga: parimad neist võivad julgesti võistelda ringhäälingusaadetega, halvemaist suudab ainult vilunud kõrv või ülisuure fantaasiaga inimene midagi aru saada.

Need „saladuslikud“ ja vähemõistetavad häälitsused ongi telefoni-amatöörisaatjate hääled. Tähelepanelikult kuulates võib varsti taibata, et igal jaamal on oma nimi, mis asjasse mittepuhendatule ei ütle mitte midagi, vaid näib olevat juhuslikult kokkuklapitud tähtede ja numbrite kogum, näit.: W4DLH, G5ML, SU1SG, EI5F, VU2CQ, VK2NO, PY1AB, ES5D, PA0EA. Ometi võib iga jaama nime ehk kutsungmärgi esimeste tähtede järgi ütelda, kus maailmanurgas vastav jaam asub, ja amatöörisaatjate registrit („Call Book“) omades kindlaks teha iga saatja asukohta ja omanikugi. Nii on täht W — USA, G — Inglismaa, SU — Egiptuse, VU — India, VK — Austraalia, PY — Brasiilia, OK — Tšehhoslovakkia, YL — Läti ja PAO — Hollandi saatjate eraldustähtedeeks. Eestil on selliseks eraldusmärgiks tähed ES. Järgnevad tähed ja numbrid on juba igal jaamal erinevad ja moodustavad n.ü. jaama pärisnime. Mõningais mais tähistab number ka jaama asukohta (USA, Rootsi).

Peale telefoni-amatööride on veel telegraafi-amatööre, kuid neid on hariliku ringhäälingu-

vastuvõtjaga raske, kui mitte päris võimatu kuulda, sest nad töötavad moduleerimata lainel morsemärkides. Neid on tõeliselt mitmekordselt rohkem kui telefoniamatööre. Üldse on meie vanal maailmal umbes 60 000 saateamatööri ehk „ham'i“ (loe häm), neist üle kahe kolmandiku Põhja-Ameerika Ühendriikides. Ja ega Eestigi pole ilma ham'ideta: senini on välja antud 32 saatja ehitamiseluba ning on loota peatset juurekasvugi. Telegraafi-amatööride suur ülekaal on seletatav sellega, et sama võimega telefonisaatja on ligi kaks korda kallim kui telegraafisaatja ning tema ulatuskaugus on samadel tingimustel ka väiksem. Headel tingimustel võib mõnevõimulise saatjaga saada sidemeid kogu maailmaga, kuna halbadel tingimustel pole ka kilovatilise jaamaga midagi peale hakata. 26. septembril 1926. a. püstitati rekord, mis on senini ületamata ja mida vist kunagi ei ületata: 2CM (Sydney, Austraalia) sai sideme 4AA-ga (Uus-Meremaal), kusjuures 2CM võimsus oli ainult 0,004 vatti. Taskulampipirni võimest kaksada korda väiksema võimsusega üle 2400 kilomeetri traaditult telegraferida — see on võimalik ainult haruldastel tingimustel.

Enamik kõigist raadioalal tehtud avastustest on sooritatud amatööride poolt või nende kaasabil. Elektromagneetiliste lainete („raadia“) esimene tarvituselevõtja Guglielmo Marconi oli meelitatud, kui teda esimeseks radioamatööriks kutsuti. Amatöörid olid need, kes tõestasid, et omal ajal kõlbmatuks peetud 200-st meetrist lühemad lained on sobivad kaugeühenduste pidamiseks. Amatöörid olid esimesed, kes hakkasid kasutama kvartskristalle oma saatjate lainete stabiliseerimiseks. Maailma esimene ringhäälingusaatja, KDKA Pittsburgis kujunes välja dr. Frank Conradi amatöörisaatjast 8XK a. 1920. Amatöörid olid esimesed, kes said aru 100% modulatsiooni hüvedest ja hakkasid seda kasutama oma jaamades. Amatöörid olid esimesed, kes saavutasid lühilaineil pideva sideme teiste maailmajagudega, tarvitades seejuures naeruväärselt väikesi võimsusi, nagu näiteks eelmainitud 2CM Austraalias. (Esimene Euroopas kuulnud Ameerika amatöör-

jaam oli 1AAW, 8. det. 1921 kell 1.42 Greenwichi aja järgi; esimene Euroopa ja Ameerika amatööride vaheline side toimus 27. novembril a. 1923 8AB, Prantsusmaa, ja 1MO, USA vahel.) Amatöörid võtsid esimestena raadio kasutusele ekspeditsioonidel. Amatöörid avastasid, parandasid ja täiendasid nii mõndagi lülitust, mis oli ja on praegugi tarvitusel. Amatöörid on osutanud hindamatuid teeneid looduskatastroofide ajal, kui kõik teised sidevõimalused on kadunud, päästes hulga inimesi ja varandust. Amatöörid on väga sageli varustanud uurijaid ja rekordlendureid usaldusväärse kontaktiga (hiljutisel Hughes'i palju kõmu sünnitanud ümbermaailmalennul kogusid amatöörid ilmataateid enustuste koostamiseks ja olid muidu alatiseks sidemes tema lennukiga. Suur osa Hughes'i raadiovarustust oli amatööride poolt lennukis üles seatud). Maailmasõja ajal andis USA amatööride organisatsioon ARRL (American Radio Relay League) liitlaste sõjaväele üle 4000 vilunud raadiooperatoorit, kelledest paljud jäidki Prantsusmaa ja Flandria mulda.

Ja tänuks kõige selle määratu töö eest, mida ham'id on teinud, hakati amatööride vabadusi kitsendama ja õigusi vähendama. Igasugused ärilised organisatsioonid, sõjavägi ja merevägi nõudsid endile järjest rohkem amatööride poolt uuritud ja heaks tunnustatud lainealasid. Et kommertsiaalsed jaamad maksid ja maksavad rohkem makse, ähvardas amatööre viimastegi lainealade kaotus. Kuid nende kaitseks astusid energiliselt välja ARRL eesotsa oma presidendi, maksimumsummutaja leiutaja Hiram Percy Maximi (W1AW). Nende pingutused suutsid amatööridele kindlustada mõningaid laineribasid, milliseid aga igal rahvusvahelisel raadiokonverentsil pidevalt on vähendatud. Viimasel, möödunud aasta veebruarist kuni aprillini Kairos peetud konverentsil määrati kindlaks järgmised amatööribad:

3 500—3 650 kst/sek* ja 3 685—3 950 kst/sek (80 meetri riba),

7 000—7 300 kts/sek (40 m riba),

14 000—14 400 kts/sek (20 m riba),

28 000—30 000 kts/sek (10 m riba) ja

56 000—60 000 kts/sek (5 m riba).

Kui kõnelda kellelegi lühilaine-amatööridest, siis võib peagu alati kuulda kaht küsimust: mis see maksab ja millest amatöörid omavahel raadioteel räägivad.

Esimesele küsimusele võib vastata, et amatöörjaam võib maksta 30—40 kroonist alates kuni mõnekümne miljoni sendini. Harilik 50-vatiline saatjaga amatöörjaam (üle 50 vati pole Eestis lubatud tarvitada) koos vastuvõtjaga maksaks ainult telegraafi jaoks umbes 200 krooni, telefoni jaoks 300 krooni või enamgi. Nii et raadioamatöörism polekski väga kulukas, kui puuduks vaid alatine ham'ide haigus — ümberehitamine. See teebki lühilaine-amatöörismi rahakotile kurnavaks.

Mis puutub amatööride vestluste sisusse, siis võib ütelda, et nad omavahel neistsamust asjadest räägivad, millest ka muidu tut-

tavad. Peamiselt jutlevad ham'id siiski tehnilistest üksikasjadest, ilmast, OSL-kaartidest (kaardid, mida amatöörid üksteisele saadavad peetud sidemete tõenduseks), perekonnast ja muust. Tõeliste uudiste ja teadete edasiandmine on enamikus riikides keelatud. Samuti ei peeta heaks tooniks kõnelda poliitikast.

Ja kes ja kus need raadioamatöörid siis õieti on? Peab ütleva, et amatööre leidub igas seltskonnaklassis ja igasugustes varanduslikes tingimustes. Sunnitöolisest kuni presidendi pojani ja ertshertsogini (Hoover'i poeg ja Austria ertshertsog Anton Habsburg on amatöörid), sökaevurist kuni multmiljonärini — igal pool võib leida ham'e. Leidub ju amatööridel kõnekäänd: „Hams, hams, hams everywhere“ „Ham'id, ham'id, ham'id kõikjal“. Eetris on proletaarlane ja kapitalist, koolipoiss ja direktor, fašist ja kommunist südamesõbrad, kadunud on kõik seisuslikud vaheseinad, jäänud on ainult isiklik tublidus. Paljud kuulvad lendurid ja sportlased on või olid ham'id (Frank Hawks, Wilmer Allison jt.). Eestiski on igasugustest elukutsetest amatööre: insener, politseinikke, sõjaväelasi, kaupmehi, tantsuorkestri saksofonimängijaid, koolipoisse, einelauapidajaid, ajalehetoimetajaid, õpetajaid, jaamademaalid ja veel teisi. Ja ega lühilaine-raadio pole meeste monopol: maailma paarisajast naisamatöör on saavutanud mitmed üldise tunnustuse amatööride ringides (näit.: G6YL, G2YL, W2IX W9DXX).

Aga kuna ham'e leidub kõikjal ja et nad kõik on omavahel enam-vähem pidevas raadioühenduses, siis peab neil olema mingi ühine keel, millest kõik aru saaksid. Selleks on kujunenud aja jooksul inglise keel, sest enamik ham'e elutseb ingliskeelsetes maades. Õieti on amatööridel küll oma keel: „Ham Language“, mis koosneb juba selle artikli alguses mainitud lühendeist ja muudest keeltest, mida kumbki sidet pidav amatöör mõistab. Näiteks mõningaid tuntumaid ja tähtsamaid amatööride lühendeid on: CQ — üldine väljakutse, kõigile; 73 — parimaid soovide; 88 — armastust ja suudlusi; OM (Old Man) — „Vanapoiss“, sõber; DX — kaugühendus; QSO — kahepoolne raadioside; WAC — lühend sõnast „Worked All Continents“ (tähendab, et ham on pidanud QSO-sid kõigi maailmajagudega); YL (young lady) preili, tütarlaps; XYL — endine preili, naine; XMTR (transmitter) — saatja jne.

Iga amatööri palavaimaks sooviks on olla WAZ (Worked All Zones). Kogu maakera on jagatud 40-ks tsooniks, ning nende kõigiga on vaja sidemeid pidada selle tunnustuse omandamiseks. Senini on WAZ saavutanud ainult kaks või kolm amatööri terves maailmas. Eestis on õige mitmed ham'id saavutanud WAC. Esimene Eesti WAC saavutati ühe trefneristi poolt.

Üldiselt peab ütleva, et ühel Soome ham' oli täieline õigus, kui ta ütles: „Head DX-id eeldavad häid „istujaid“ ja ilus jaam eeldab tusedat tengelpunga.“

Peaaegu kõiki lühilaineamatööre võib jagada kaheksa tüübiks: ühed on QSO-kütid, tei-

*) kts/sek — kilotsükleid sekundis. 1 kilotsükkel — 1000 võnget sekundis

sed vestlejad (Rag-Chewers). Esimesed näevad oma Mekkat võimalikult suures QSO-de arvus, kusjuures aga iga sideme kestvus väheneb miinimumini ja sisu muutub enam-vähem šablooniliseks. Teised aga naudivad iga sidet põhjani: puhuvad pikalt ja laialt juttu, sõlmivad sõprusi raadio kaudu. Eksperimenteerivad mõlemad, teised siiski peagu rohkem kui esimesed.

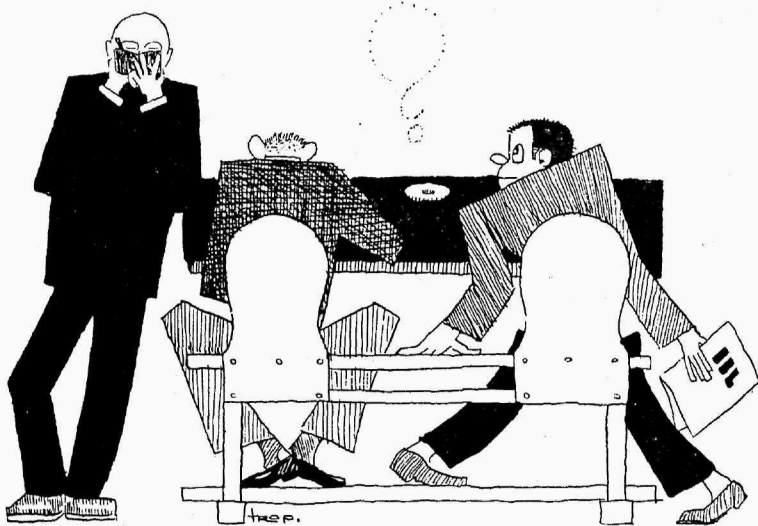
Praegu töötab hulk amatööre kogu maailmas intensiivselt ultralühilainete kallal. Paistab nii olevat, et ajalugu hakkab korduma: senini ainult lühimaa-ühendusteks kõlvuliseks peetud ja selletõttu ham'idele antud ultralühilained (alla 10 meetrit) on näidanud, et isegi nendega on võimalik headel tingimustel DX-töö. Praegu on Ameerikas kuulnud Inglise amatööre 5-1 meetril, samuti on Inglismaal samal lainepikkusel korduvalt kuulnud Ameerikat ja Austraaliat, nii et võimalus kontinentidevahelise ultralühilainesideme loomiseks on olemas. Kuid on osutunud, et ultralühilained on siiski erinevad pikemaist lühilainest: kuna pikemal lühilaineil on võimalik peagu terve päikeseplekkide perioodi (kestus 10—12 aastat) kestel pidada kaugeühendusi, siis ultralühilainetega on sellised võimalused olemas ainult päikeseplekkide maksimumi ajal. Peale ultralühilainete uurimise, õieti küll sellega käskäes, pühendatakse praegu suurt tähelepanu väikeste kantavate jaamade ehitamisele ja täiendamisele, et nende abil ühiskonda loodusõnnetuste puhul abistada. Kuna senine amatöörism on olnud peamiselt amatöörile ajaviiteks, näib see nüüd muutuvad kindlaks sidereserviks ühiskonna abistamisel. Väike osa amatööre teotseb ka kaugenägemisel ehk televisiooniga, kuid televisioon on praegu siiski täiesti suurte kommertsiaalsete organisatsioonide arendatud ja jääbki vist nende hooleks, kuna see harilikule ham'ile rahaliselt üle jõu käib. Kuid kunagi kauges tulevikus on amatöörism ka sel alal välditamatu, kui amatööre üldse eksisteerida lastakse.

Olen püüdnud anda põgusa ülevaate lühilaineamatööridest-ham'idest nende tegevusest ja muredest. Selle ülevaate põhjal võiks arvata, et amatööriradio on igav, läbi ja läbi tehniline asi, kus muud polegi kui kuiv sidemepidamine omavalmistatud aparaatide abil ja uurimistöö. Kuid ei — amatööriradio on üks põnevamaid ning inimlikumaid huvialasid üldse. Amatööriradio esitab tema harrastajale suuremaid nõudeid kui ükski teine huviala: ham peab olema kodus elektri- ja raadiotehnikas, tal peab olema küllaldaselt vilumust, käteosavust ja intelligenti oma aparaatide ehitamiseks ning käsitsemiseks. Oma huviala harrastamisel saab ta täieliku ülevaate maakerast, atmosfäärist, ionosfäärist, geograafiast ning maakera liikumisest; ta tutvub kõikide maailma maadega põhjalikumalt kui mõne teise huviala abil, välja arvatud vahest margikorjamine; ta sõlmib sõprusi kõikjal ja tutvustab oma kodumaad paremini kui ükski teine propaganda. Amatöörid moodustavad ühise perekonna, kel on ühised rõõmud ja mured, sihid ja lootused. Kui kunagi kaks ham'i kokku saavad, on nad kohe head sõbrad, kuigi nad varem teineteist pole näinud. Enamik amatööre on lõbusad, sõbralikud, kuigi vahest kergemeelsed ja veidi hoolimatud kaaslased. Amatöörismi inimlikest külgedest võiks kirjutada raamatuid, kui ainult aega, tahtmist ja ruumi oleks. Kõige parem viis sellega tutvumiseks on aga siiski isiklik kaasalõõmine.

Tahame loota, et see tore huviala igavesti õitseks inimkonna hüvanguks, rahu ja ülemaailmse sõpruse süvendamiseks ja teaduse edendamiseks.

Anto-Tõnis Piip

(Eesti raadioamatööride aadress:
ERAÜ juh. postk. 220, Tallinn)

Kuhu nüüd välk sisse lööb?

K O O L I I E I L U

Rakvere gümn.

RAKVERE gümn. sai uue koolihoone 27. novembril 1938. Seni oli kool tegutsenud Eesti halvima is gümnaasiumiruumes; nüüd aga toimus uue, moodse koolihoone õnnistamine.

Õnnistamistalitusele olid ilmunud külalistena välisminister K. Selter, HM Koolivalituse direktor V. Altoa, naaberlinnade linnajuhid, Viru maavanem ja palju teisi. Õnnistamine toimus õpetaja A. Abeli ja ülempreester A. Lutsi poolt. Peale kooli õpilaskoori esinemist võttis sõna Rakvere linnapea H. Aviksoo, kellele kool võlgneb väga palju tänu uue maja saamisel. Linnapea oma kõnes rõhutas riigi suurt kaasabi koolihoone ehitamisel, sest 75% kuludest on valitsus võtnud enda kanda. Järgnes kõne hr. Selterilt, kes rõhutas hariduse tähtsust ka sõjalisest küljest, võttes oma kõne juhtlauseks Bismarcki sõnad: „Preisi — Prantsuse sõja võitis Saksa koolmeister!“

Härra minister tõi tervitusi Vabariigi Presidendilt, mis võeti vastu suure aplausiga. Oma kõne lõpul ta andis üle kooli võtme dir. H. Jänesele.

Pärast aktust järgnes tutvumine koolimajaga. Maja on ehitatud oma kooli vilistlase Alar Kotli kavandite järgi ja tahab olla Baltimaade moodsemad koolimaju. Praegu pole ehitus veel täielikult lõpetatud. Ehitusel on veel gaasivarjendid ja lõpule viimata on ka võimla ehitus. Klassiruumide sisustamisel on püütud matkida välismaisi, eriti Soome eeskujusid. Hoone all on gaasivarjend. Tornist aga on võimalik teha astronoomilisi vaatlusi.

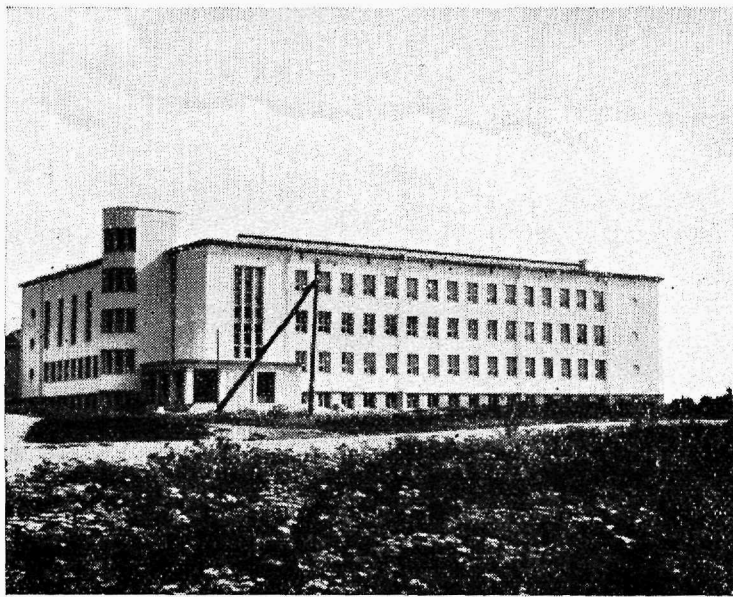
Hoone sisustamisel on palju aidanud kaasa Rakvere seltskond, eriti lastevanemate komitee hr. Remmeli juhatusel.

Õhtul peeti koolipidu, mida külastas ka hr. Selter. Uus koolihoone asub Rakvere Vabadusväljaku ääres. Koolimaja kõrval seisab Saksa eragümnaasium ja peagi kerkib siia ka uus kirik. Seega töötab koolimaja ümbrus muutuda Rakvere tulevaseks elutsentrumiks.

Tartu I gümn.

TARTU I gümn. dir. on V. Neggo, kuna sisemise korra järele valvab insp. K. Maasik. Ligi 600-pealist õpilaskonda juhivad neljaliikmeline õpilaskonna juhatus, kus „rahvahääletusel“ „kroonitud peana“ hoidis valitsuskeppi esimesel semestril tehnikumi (kuulub ka T. I g. juure) II klassi õpilane E. Kakko. Õpilaskonna juhatusse kuuluvad veel J. Rebane (II g.) vanema abina, A. Sarv (IV t.) laekurina ja H. Akkaja (IV t.) kirjatöötajana. Revisjonikomisjonis on U. Veber (II g.) ja H. Arens (I t.).

Kooli „parlamendiks“ on asemikekogu, kuhu iga klass saadab klassivanema + kaks valitud esindajat. Samuti kuuluvad asemikegusse ringide juhatajad ja õpilaskonna aja-

Rakvere gümnaasiumi uus hoone

kirja esindaja. Asemikekogu kompetentsi kuulub õpilaskonna siseelu korraldamine.

Õpilaskonna isetegevuse tähtsaimaks esinduslikuks vormiks on ajakiri „Iil“, mille viies ilmumisaasta sai täis novembrikuus.

„Iil“ on õpilasajakirjadest üks elujõulisemaid. Seda tagab juba õpilaskonna elav ja üha kasvav huvi oma ajakirja vastu. Tiraaž on 500. Käesoleval õppeaastal on „Iil“ toimetuse koosseis järgmine: peatoimetaja — õpet. pr. H. Ottas, tegevtoimetaja — J. Rebane, toimetuse liikmed: M. Port, A. Sarv, H. Eerme, Ü. Kiho, H. Meema, R. Aul ja H. Reigo. Vastutav toimetaja on õpet. hr. J. Konks, talitusjuhiks on õpet. hr. A. Kasvand.

Enamik õpilasi on koondunud ringidesse oma huvidele vastavalt. Ringe on arvult 10.

Enesekasvatuse ringi juhivad M. Veber (II g.). Ring korraldab koos humanitaarringi ja „Iil“ toimetusega deklamatsioonikursuse, mida juhatab vilh. K. Ader. Huvirohke kursus pälvib laialdast tähelepanu. Korraldamisel on kõnekursus, auhinnaline deklamatsiooni- ja kõnevõistlus, referaate jne.

Humanitaarringi esimeheks on J. Treufeldt. Veel kuuluvad juhatusse E. Kakko, A. Ubakivi ja H. Meema. Ring on tegutsenud koos „Iil“ toimetuse ja enesekasvatuse ringiga, samuti võeti osa Raamatunädala üritustest.

Usulis-eetilise ringi juhatusse kuuluvad: J. Rebane (juhataja), Ü. Kiho, O. Lukk ja Ü. Luts.

Kunstiringi hoogsat tegevust juhivad M. Port (II g.) kellele kunstimeele kõrval on arenenud ka majanduslik vaist. Esimene väljendub tabavais karikatuures, väärtuslikes liinoollõikeis ja kunstfotodes, millega ta varustab „Iil“; teine aga ringide reklaamplakatite ja „grupipiltide“ „mõõdukas“ hinnas. Kunstiring valmistab ka dekoratsioonid kooli aasta-päeva peol ettekantud näidendile „Päl tänava

Deklamatsioonitund Tartu I gümnaasiumis

poisid“. Ringi hooldaja-õpetajana tegutseb energiliselt hr. J. Nõmmik.

Fotoringi „hingeks“ on A. Sarv (IV t.). Juhatuses on veel H. Eerme ja M. Port. Suurema üritusena väärib mainimist koos Akad. Fotoklubi ja ENKSTG reaaringi ja TII G Kunstiringiga korraldatud Tallinna kunstifotograaf N. Nyländeri loeng valguspiltidega teemal „Kaunis kodumaa“. Uudisena demonstreeriti värvifotograafiat.

Tehnikaringi juhib Ü. Kiho.

Maleringi juhatuses on E. Nirk (II g.) — esimees, V. Tui, V. Sirk ja I. Hango. Hooaeg avati välktorniiriga, mille võitis Ü. Reinik, kes muide võitis möödunud aastal Paul Kerese simultaanil ka meie suurmeistri. Praegu on lõppjärgus turniir kooli meistri nimele.

Laskuringi juhiks on E. Solba (II t.). On korraldatud treeninglaskmisi. Ringi intensiivne tegevus langeb loodetavasti teise semestrisse.

Loodusteadustering pole leidnud kuigi suurt tähelepanu. Ringi juhatuses on A. Kasper (II g.) — juhataja, V. Masing, M. Uiho, E. Ränk.

Spordiringi juhatab A. Aavistu (I t.), juhatusse kuuluvad H. Akkaja, S. Preem, L. Rimmel, J. Laurits ja A. Kullam. Seni on ring tegutsenud kergejõustiku ja käsipalli alal. TKSE kergejõustikuvõistlusil saavutati III koht.

Näib, et käesolev semester peaks kogu koolile kujunema küllaltki tegevusrikkaks ja intensiivseks.

Võru gümnn.

VÕRU gümnn., progümnn. ja reaalk.-is moodustavad iseseisvalt tegutsevad noored õpilaskonna.

Õpilaskonna vanemaks on dir. A. Kooets ja esimeheks M. Härm.

Eriharrastuste järgi jaguneb õpilaskond kuude sektsiooni, milledest aktiivsemad on spordi-, muusika- ja kirjandussektsioon.

Spordisektsiooni juhatajaks on H. Vaask, kuid peamine tegevus toimub kooli võimlemisõpetaja hr. Lukkini juhatusel. Praegu on toimumas võistlused käsipallis kooli meistri nimele.

Muusikasektsioonile kuulub kooli orkester, mida juhatab hr. Tamm.

Kirjandussektsioon korraldas hiljuti kõnevõistluse, kus 2. auhinna sai Valter Kuhi (I g.).

Malesektsiooni korraldusel toimub praegu maleturniir.

Peale mainitud sektsioonide on veel laskur- ja võõrkeeltesektsioonid, mis aga senini erilist tegevust pole näidanud.

Reaalkooli 2. poisteklassis on asutatud hõimuring eesti keele õpetaja hr. Pedaja juhatusel. Ringi liikmed õpivad soome keelt ja on kirjavahetuses hõimuväljedega.

Noored kotkad tegutsevad hr. Talussaare, kodutütred pr. Kisand'i ja skaudid hr. Schmeili juhatusel.

Tõrva gümnn.

TÕRVA gümnn. vanima õpilasingi nime kandjaks on karskuring, kellel on seljataga juba 13-aastane eksisteering. Ring korraldas möödunud aastal mõningaid huviohtuid ja „Kevadiku“ õhtu, kus kõneles Tartust kohalesõitnud noorsootegelane A. Uiho, ja maleturniiri, mille võitis O. Ojaste. Ring andis välja ka seinalehte „Mürsk“. Ringi juhatusse kuuluvad: E. Kink, esimees, L. Tangsoo — abiesimees, L. Roovere — laeur, O. Raidve — sekretär ja abisekretär A. Lillipuu. Ringi vanemaks on hr. A. Herman. Liikmeid on praegu 40.

Kirjandusring andis välja ajakirja „Tarm“, korraldas soome keele kursuse õpet. pr. I. Tultsi juhatusel, kaks huviohtut — sügisel 1937 ühes dramatiseeringuga Oskar Lutsu jutukesest „Võidulaenu pilet“ ja veebruaris 1938 A. H. Tammsaare 60. a. sünnipäeva puhul. Referaat-vaidlusõhtuid korraldati neli — V. Otter: Aleksander Puškin, R. Lauri: August Mälgu romaan „Surnud majad“, V. Sepp: Mõnda maailmavaatest ja F. Johanson: Heinrich Manni romaan „Sinine ingel“. Tänavu on ringi tegevuskavas ette nähtud ajakirja „Tarm“ väljaandmine jm. Alustatud on juba soome keele kursusega, ühtlasi organiseeriti näite-trupp ligi 80 osavõtjaga, kutsuti ellu Akadeemilisele Emakeele Seltsile vajaliste keeleliste materjalide kogumise grupp jne.

Ringi juhib 5-liikmeline juhatus, kuhu kuu-

luvad: L. Tangsoo — esimees, L. Nõmm-salu — abiesineaine, L. Ploom — sekretär, E. Mägi — abisekretär ja ringi vanemaks on vr. I. Tults.

Spordiringi vanem on hr. H. Nugis. Ring on tänavu juba korraldanud kooli sportlikud esivõistlused, millest osavõtt oli elav, klassidevahelise jalgpalliturniiri jm. Ringi juhatusse kuuluvad: H. Tuvike — esimees, A. Aedma — abiesimees, E. Mägi — laekur, E. Pliik — sekretär ja H. Lugus — abisekretär.

Maleringi 7-liikmelisse juhatusse kuuluvad: V. Kiivit — esimees, J. Proosa — abiesimees, E. Laiverik — laekur, J. Eichenbaum — sekretär, J. Mahlpuu — abisekretär, J. Matson — turniirijuht, ametita liige H. Leesment ja ringi vanemaks on hr. H. Koppa.

Kodutütarde rühma koolis juhivad õpet. prl. A. Siider ja õpil. L. Ploom, kellele abiks on L. Lillipuu. Gaidide juhid on õpet. pr. S. Käsper ja õpil. L. Randvere. Noorkotkaste juhtideks on Ü. Napits ja riigikaitseõpetaja hr. H. Nugis.

Koolis on olemas ka kaitseliidu õppurühm, mida juhivad H. Tuvike ja hr. H. Nugis.

Noorimaks õpilasingiks Tõrva gümnaasiumis on loodusteaduste ring, mis asutati alles detsembril alguses. Uue ringi eesmärgiks on viljelda loodusteadusi, eriti praktilisel ja katselisel teel. Ringis on liikmeid juba 190. Ringi juhatusse kuuluvad: G. Ragun — esimees, H. Laipaik — abiesineaine, V. Tera — laekur, H. Viiding — sekretär ja E. Sepp — abisekretär ning ringi vanemaks on hr. A. Rakso.

Veel tuleks mainida üksikuid klasside ajakirju, mida valmistatakse ja levitatakse. Tähtsaimad neist oleksid: „Pipar“, „Pomm“, „Elu“ ja „Torm“.

Rakvere eragümn.

RAKVERE tüü. eragümnaasiumi arvurikas tütarlastepere on vastavalt huvialadele koondunud koolis tegutsevate õpilasingide ümber.

Elujõulisemaks ja suurema liikmete arvuga ringiks on õp. prl. A. Klammi hooldamisel kujunenud spordiring. Ringi juhib viieliikmeline juhatas: esineaine — A. Lauri, esinaine abi — S. Laabo, sekretär — H. Lepik, laekur — V. Saare, ametita liige — S. Päev. Ringi korraldusel peeti k. a. oktoobri algul kooli esivõistlused kergejõustikus. Tulevikukavatsustest võiks märkida talispordipäevade korraldamist, võrkpallivõistlusi ja võimaluse korral kevadel ujumise ja vetelpääste-kursuste korraldamist.

Kirjandusring kooli vanima ringina omab kõige enam kogemusi isetegevuse alal. Tema algatusel korraldatakse referaat- ja vaidlusõhtuid, kirjanditevõistlusi jne. Ringi hooldajaks on õpet. prl. O. Kompus. Juhatusse kuuluvad: T. Heinaru, A. Lauri, S. Laabo, E. Rannik, A. Pihkla ja L. Lugačevič.

Võrkeelte parema omandamise otstarbel keele ring õpet. prl. L. Truuvärki juha-

tusel korraldab perioodilisi „istungeid“, millel mängitakse ja kõneldakse ainult saksa keeles. Juhatuse moodustavad õpilased O. Truuvärk, V. Saare, V. Tiivas, H. Edermaa, H. Evald ja V. Pallo.

Inglise keele ring demonstreerib oma töötulemusi kogu koolile korraldatavais inglise õhtuis, kus kogu eeskavale osa täidetakse inglise keeles. Hooldajaks on õpet. prl. H. Raudkepp, juhatuses on S. Eero, M. Tiivas ja H. Toompuu.

Noorimaks ringiks koolis on kunstiring, mis alles möödunud aastal endale n. õ. jalad alla sai.

Ei saa mainimata jätta ka kooperatiivi kui isetegevuslikku ettevõtet, mille sissetulekute ja väljaminekute arvestamine, müük ja sisustamine lasub õpilaste H. Toompuu, H. Ööpiku, S. Eero, S. Laabo, A. Pihkla ja T. Heinaru õlgadel.

Türi aianduskeskk.

TÜRI linna vapil on kujutatud hõbedasi raadiolaineid ja rohelist viinapuukuksa.

Esimesed peavad sümboliseerima Türi saatjat, viimane aga vihjab teisele Türi kuulsusele — aianduskeskkoolile. Kool avati 16. sept. 1936. a. ja annab esimeselenu lõpetajaid 1940. a. sügisel. Kool on 4-aastase õppeajaga ja annab lõpetajaile abiaedniku kutse + keskkooli hariduse.

Koolis leidub õpilasi peagu kõigist kodumaa maakonnist. III kl. on koolis praegu vanim. Praegune õpilaste üldarv kõigis klassides kokku on 76.

Pikad puisteed Türil vihjavad aianduskeskkoolile ehk TAKK-ile, rohked lilled näitavad, et TAKK-i kasvuhooned pole tühjad. Kogu riigis on oma hea kvaliteedi poolest tuntud TAKK-i puukooli saadused. Kasvuhooneis toimivad aednikena T. Komp ja J. Pöder.

Peale õppetöö lõövad TAKK-i noored agaralt kaasa ka Türi keskkoolide ringides. Võiks vaid märkida, et Türi keskkoolide enesearendamisingi esimeheks on E. Ratas ja ringi liikmeiks hulk TAKK-i õpilasi. Keskkoolide spordiringi juhivad: N. Toome, A. Sulg, E. Reinson, A. Metusala jt. 1938. a. sügisel peetud pesapalli-lahinguis tulid TAKK-i III klassi poisid Türi koolide meistriks kolme Türi suurema kooli ees. Kaasa lüüakse ka skautlikes organisatsioonides.

Sügisel 1938. a. tegid TAKK-i III kl. poisid riigikaitse eripäevadel rividrilli ja löid lahinguid Kõrgessaares. Sealt naastes kaikus linnavahe aiandusepoiste rivilaulust:

„Veel on kuuski mühavaid
Türi Kõrgessaares,
veel on vahvaid koolipoisse
aianduse koolis!“

TAKK-i õpilaste omavaheline suhtlemine on soe, kuna pikad tööpäevad ja -aastad kooli aedades, kasvuhooneis ja muidugi ka koolipingis seovad kõiki kindlamalt ühiseks pereks kui teistes koolides. Võib loota, et see ühis-pere tunne ja ühiselt tehtud töö seob Türit väljunud aednikke ka tulevikus.

Noorsoofilme:

Viimasel ajal on meie kinode repertuaarist läbi jooksnud rida häid noorsoofilme. Nii näiteks: „Lord Jeff“ ja „Tulevik on meie teha“ kino „Bi-Ba-Bo's“, „Lumevalgeke“ kino „Ars'is“ ja värviline film „Tom Sawyeri juhtumised“ „Gloria Palace'is“.

On muidugi raske piiritleda noorsoo- ja tavalise filmi vahet, kuid näib, et nimetatud filmid olid meeldivaiks paladeks niihästi noortele kui ka vanadele.

Kaks esimest — „Lord Jeff“ ja „Tulevik on meie teha“ — olid filmid ühisel ainetikul: raskelkasvatatav poiss..

Seevastu kuulus Tom Sawyer jättis väga kõrge intelligentsiga poisi mulje, täpselt niisuguse, nagu vana Mark Twain seda poissi ka arvatavasti ette kujutas. Tom Kelly, kes mängis seda osa, sobis oma rolli haruldaselt — temas polnud õieti midagi pahapoisilikku; kogu faabula oli tingitud liigselt põnevasse olukorda ja miljöösse sattumisest.

Walt Disney „Lumivalgeke“ oli tuttav lugu toreda põialpoiste karakteriseeringuga. Õieti suurimat naudingut pakkusid viimased ja ka loomad, kellel oli filmis õige palju tegevust.

Selles filmis juhtus võrdlemisi vähe tavalist „heligrotesklikku“; see tuli ainult kasuks. Samuti jätsid meeldiva mulje ja on nüüd juba üldpopulaarseiks muutunud selle filmi meloodiad. Neid mängitakse isegi tantsupaladena koolide pidudel.

Tul. Radade õpilastoimkondi:

11) Rakvere eragümna.: toimk. vanem — õpet. prl. A. Kampus; toimk. liikmed: esinaine — A. Lauri, sekretär — S. Laabo, laekur — E. Rannik.

12) Paide gümna.: toimk. vanem — õpet. prl. E. Kalja; toimk. liikmed: esimees — E. Laube, sekretär — H. Mesilane, laekur — V. Haarde.

13) E. Lenderi gümna.: toimk. vanem — õpet. pr. E. Lukats; toimk. liikmed: esinaine — A. Liik, sekretär — V. Loo, laekur — L. Lipp.

14) Tall. IV gümna.: toimk. vanem — õpet. pr. A. Kriisa; toimk. liikmed: esinaine — H. Põldsaar, sekretär — A. Vares, laekur — K. Aviste.

15) Riiklik kolledž: toimk. vanem — õpet. hr. A. Meieäär; toimk. liikmed: esimees — E. Kask; sekretär — E. Kana, laekur — M. Muulmann.

Raamatuid:

Aarne Antila: „Sissejuhatus uusaaja kirjanduse peavooludesse“ (Fr. Tuglase tõlge, Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus).

See raamat on meie seniste kirjanduslugude kõrval uudne oma prantsuse orientatsiooni, maitse ja vaatevinkli poolest. Võibolla on see tingitud allikaist, mis valdavas enamuses on prantsuse omad.

Raamatus leidub rida huvitavaid tsitaate, eriti puhtalt ja kõrvalmaitseta peegeldub tolleagne kirjanduslik elu, mille kohta tihti leiame originaalkatkendeid. Käsitletakse huvitavalt ja eluliselt ettevalmistavat aega, klassitsismi, romantismi, realismi, naturalismi ja uusi voolu.

A. Palgi kirjastusel Rakveres on ilmunud kaks head raamatut noortele.

Esimene: Palle: „15-aastaselt 44 päevaga ümber maailma“ on tore lugu poisist, kes kuulsalt Jules Verne'i romaani „80 päevaga ümber maailma“ kangelase Phileas Fogg'i omal ajal fantastilisena tunduva rekordi ületab 36 päeva võrra.

Palle on lihtne ja heasüdamlik, seejuures aga taibukas poiss, kes oma reisimärkmed on koondanud raamatusse, mille lõpetab:

„Mälestuseks Jules Verne'ile tema suurmalt imetlejalt — taani poisilt Palle'lt.“

Teine raamat on: Herbert N. Casson: „20 suurt elulugu“. Siin kohtume suurte isikutega igalt alalt, (peamiselt küll inglased ja ameeriklased), kellede elulood on konspektiivselt, kuid hästiloetavalt edasi antud.

Õpilasaajakirju:

„TTG“ nr. 3, Tartu II gümna. häälekandja. „RIK“ nr. 2, Tallinna Riikliku kolledži ajakiri. Toimetus: O. Hapsal, E. Kana, H. Saidlo, M. Muulmann, E. Kask.

„MILANG“ nr. 12, H. Treffneri gümna. ajakiri. Peatoimetaja — R. Sepp, vastutav toimet. — K. Treffner; toimet. kolleegium: A. Kask, H. Kuulman, A. Raidal, S. Solon, Ü. Konsap.

„VIDEVIK“ 1938 — Tall. IV gümna. ajakiri Toimetus: H. Põldsaar, A. Vares, K. Aviste, J. Hinnom, L. Raudsep.

„RADA“ nr. 3, Tartu kolledži ajakiri. Toimetus: õpet. R. Soom, õpet. L. Raun, E. Roosa (peatoimet.), N. Kiima, R. Neuman, V. Rajalo, L. Tamm, B. Uusen, H. Veskila.

TOIMETUS: Tegevtoimetaja: Robert Rebas. Vastutav toimetaja: Oskar Parlo.

Toimetuse nõukogu: Aleksis Kuusik, Johannes Aavik, Henno Jänes, Helene Tamverk, Elmar Etverk. Ajakirja toimkonnad: igas gümnaasiumis kolm (keskkoolis kaks) õpilasesindajat + õpetaja.

VÄLJAANDJA: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Ajakiri ilmub kord kuus. Üksiknr. hind 25 snt., aastak. 2 kr. Toimetuse aadress: „Tuleviku Rajad“, Lembitu 19—2, Tallinn (tel. 453-26). Talituse aadress: „Tuleviku Rajad“, Tatari 21-a, Tallinn (tel. 444-81).

EKESKO posti jooksev arve nr. 781. Trükikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1939.

Punasekaaneline noorsookirjanduse sari

„Minu raamat“

on koostatud maailmakuulsaist noorsooraamatuist. Sari on soovitatud Haridusministeeriumi poolt.

<i>R. J. Stevenson:</i> RÖÖVITUD POISS . . .	Kr. 2.—
<i>Jean Webster:</i> PIKAKOIVALINE ISA . . .	„ 2.—
<i>Louisa M. Alcott:</i> VÄIKESED NAISED . . .	„ 2.50
<i>M. Twain:</i> TOM SAWYERI IMELIKUD JUHTUMUSED	„ 2.50
„ PRINTS JA KERJUS	„ 2.50
<i>J. Habberton:</i> HELENA LAPSUKESED . . .	„ 2.—
<i>F. H. Burnett:</i> VÄIKE LORD FAUNTLE- ROY	„ 2.—
<i>D. Defoe:</i> ROBINSON CRUSOE	„ 2.—
<i>H. Beecher-Stowe:</i> ONU TOMI ONNIKE . . .	„ 2.50

Peale nende kõikide kirjastuste raamatud saadaval. Raamatu hinna maksjale posti j. a. nr. 760 või saatjale läheta me raamatud kuludeta kätte.

Raamatu, kirjutusmaterjali ja paberikaupade suurlaod Tallinnas

K/Ü. „RAHVAÜLIKOO“

Harju 48, oma majas, tel. 444-39, 444-37.
Pärnu 10, tel. 446-67, 446-66.

*

„PEREKONNALEHT“

toob lugemist kogu perele. Uudisena hakkas ilmuma naiste- ja kodunurk, külg elu omapärasusi, ja rõõmsa üllatusena noortele H. C. Anderseni muinasjutud piltides jutustatuna. Endiselt jätkab „Perekonnaleht“ meeldivate juttude ja romaanide avaldamist. Tellides maksab 50 senti kuus.

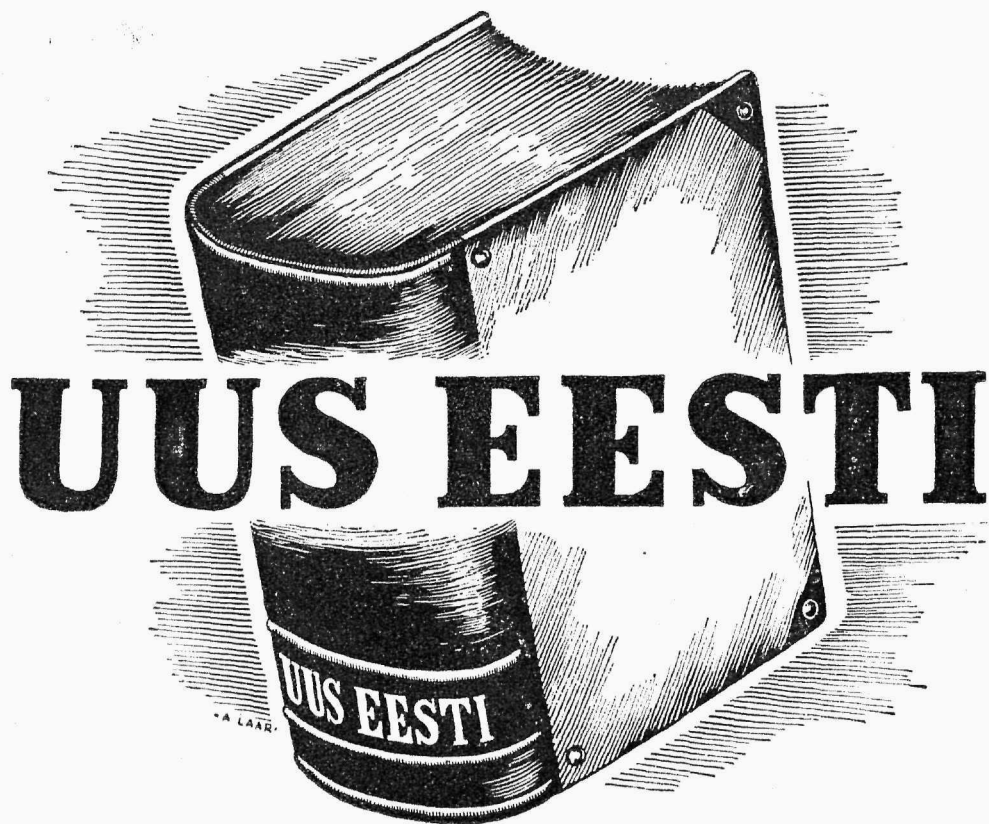
„KIRILIND“

lugejate poolt ristitud kuukiri. Igalt leheküljelt leiate meelepärast lugemist. Sisus rikkalikult jutte, järgnev romaan, palju nalja, noorteosa jne. Iga number 100 lk., hind ainult 25 senti, tellides aastaks kr. 2.50.

„RAHVALEHT“

toob kõige täielikuma spordiosa eesti ajakirjanduses. Kaastööliseks on siin kõik silmapaistvad tegevspordilased ja spordijuhid. „Rahvalehe“ seeriakirjutused käsitavad uusi alasid seni tundmata andmete valguses. Kes oskab hinnata mõnusat nalja — see vaatab „Rahvalehe“ naljaseerijaid: „Peremees ja Sulane“, „Värdinant“, „Piilu-Part“ ja reedeti pilke- ja naljalehekülge „Tuuslar“. „Rahvalehest“ leiab igaüks endale midagi!

Reserveeritud

Sõnas ja pildis

iga päev parim valik — aastas 3600
suurt lehekülge — põnevaid uudiseid,
asjalikke ja huvitavaid kirjutusi ning
tarvilikke kuulutusi, kui tellite veel
täna „UUS EESTI“ 1939. aastaks.

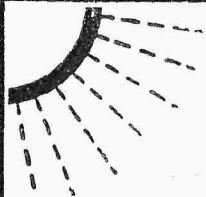
12 kuud Kr. 18.50

6 kuud Kr. 9.50

3 kuud Kr. 5.—

1 kuu Kr. 1.80

Numbri hind 25 senti

„PÄEVALEHT“

ON

PÄIKESEKS NII NOORELE KUI VANALE

„LASTE RÕÕM“

ON LASTELE KASVATUS-
LIKUKS ALUSEKS

KIRJANDUSE
KOOLIRAAMATUTE
KOOLITARVETE
ALAL RAHULDAVAD TEID
TÄIELMÄÄRAL

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINNAS, SUUR KARJA TÄNAV 23, PIKK TÄNAV 2